

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Vzájemné obohacování jako přínos
vztahu mezi klientem a osobním
asistentem (v Asistenci o.p.s.)**

Michaela Hanykýřová

Katedra pastorační a sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. Marie Ortová
Studijní program: Sociální práce, B7508
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci *Vzájemné obohacování jako přínos vztahu mezi klientem a osobním asistentem (v Asistenci o.p.s.)* napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 7. 12. 2017

Michaela Hanykýřová

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vzájemným obohacováním jako přínosem vztahu mezi klientem a osobním asistentem (v Asistenci o.p.s.). V teoretické části je vymezena definice osobní asistence, včetně historie, legislativního zakotvení a principů, kterými se řídí. Následně jsou v práci popsány jednotlivé subjekty, které jsou součástí osobní asistence. Další část je věnována vymezení vztahu mezi osobním asistentem a klientem. Dále je v práci vylíčeno vzájemné obohacování a podmínky pro jeho vznik a v závěru teoretické části je zmíněna kampaň Asistujeme.cz. Praktická část obsahuje popis výzkumného šetření a jeho průběhu. Součástí je také rozbor patnácti rozhovorů s osobními asistenty a patnácti rozhovorů s klienty osobní asistence, včetně jejich vzájemného porovnání.

Klíčová slova

osobní asistence, osobní asistent, klient, uživatel služby, zdravotní postižení, vzájemné obohacování, vztah

Summary

This bachelor thesis investigates the benefits of mutual enrichment in relationships between personal assistants and their clients in the organization Asistence o.p.s.. Theoretical part of this thesis defines personal assistance and describes its history, legislation and principles. The relationship between clients and personal assistants is investigated consequently. This thesis then describes the mutual enrichment in these relationships and the necessary conditions for its development. At the end of the theoretical part the campaign of the Asistence o.p.s. organization is mentioned. Practical part of this thesis describes the research on this topic and includes analysis of fifteen interviews with personal assistants and fifteen interviews with their clients and their comparison.

Keywords

personal assistance, personal assistant, client, user services, disability, mutual enrichment, relationship

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce paní magistře Marii Ortové za její pomoc, ochotu a trpělivost při vedení této práce. Také bych chtěla poděkovat všem respondentům z Asistence, o.p.s. za poskytnutí rozhovorů, které dopomohly vzniku pro této práce.

Obsah

Úvod	9
1 Osobní asistence.....	11
1.1 Historie osobní asistence.....	11
1.2 Legislativní zakotvení osobní asistence	13
1.3 Definice osobní asistence	14
1.3.1 Typy potřeb	15
1.3.2 Typy osobní asistence	15
1.4 Principy osobní asistence	17
2 Subjekty osobní asistence	19
2.1 Asistence o.p.s.	19
2.2 Uživatel služby	20
2.3 Osobní asistent	23
3 Vztah mezi uživatelem a asistentem.....	27
4 Vzájemné obohacování	31
5 Kampaň asistujeme.cz.....	35
6 Praktická část.....	37
6.1 Cíl práce a metodologie výzkumu	37
6.2 Vyhodnocení výzkumu.....	39
6.2.1 Rozhovory s asistenty	39
6.2.2 Rozhovory s klienty.....	56
6.3 Shrnutí celého výzkumu	69

Závěr.....	71
Seznam literatury	75
Elektronické zdroje.....	77
Přílohy	79
Příloha – rozhovory s asistenty (č. 1 - č. 15).....	79
Příloha – rozhovory s klienty (č. 1 – č. 15)	113

Úvod

Pro svou práci jsem si zvolila téma, které je mi nejbližší. Od března roku 2016 se aktivně věnuji poskytování osobní asistence lidem se zdravotním postižením, a to konkrétně v Asistenci o.p.s. Několikrát týdně se setkávám s různými klienty a každá asistence mě vždy něčím obohatí. Každý člověk je jiný, a proto mi každá asistence vždy přinese nějakou jinou zkušenost či poznatek. Jak jsem během několika měsíců vypořezovala, zjistila jsem, že mne tyto poznatky velmi ovlivňují. Mnoho mých názorů a pohledů na okolní svět se díky tomu změnilo. Dokonce i mé vlastní životní hodnoty se tím pozměnily. A právě proto jsem se rozhodla věnovat se tématu vzájemného obohacování, abych tak mohla zjistit, jak toto vnímají ostatní, kteří mají s osobní asistencí, co do činění. Konkrétně chci ve své práci zjistit, zdali vztah mezi osobním asistentem a klientem může přinést nějaké vzájemné obohacení pro obě strany. Zároveň chci také zjistit, o jaká konkrétní obohacení se jedná.

Práce je rozdělená na dvě části, teoretickou a praktickou. V první části práce se zaměřím na teoretickou definici osobní asistence a na všechny její součásti. Popíši zde nejen definici, ale i historii osobní asistence, legislativní zakotvení a základní principy, kterými se řídí. Také se v teoretické části zaměřím na subjekty, které jsou součástí osobní asistence. A to nejen na osobního asistenta a klienta, ale i na organizace Asistence o.p.s. Následně se budu věnovat vymezení vztahu mezi osobním asistentem a klientem a jeho podobu. Dále popíši termín vzájemného obohacování a to, co je jeho součástí. A v poslední řadě

zmíním kampaň Asistujeme.cz, kde popíši některé názory osobních asistentů a klientů, které byly v rámci kampaně zveřejněny.

V praktické části se budu věnovat výzkumnému šetření, ke kterému využiji jako výzkumnou metodu rozhovory. Ty budu vytvářet s osobními asistenty a klienty, kteří jsou součástí organizace Asistence o.p.s. Praktická část bude obsahovat tedy dva druhy rozhovorů, s dvěma odlišnými skupinami respondentů, ke kterým připojím i vlastní komentáře z pozice osobního asistenta. Obě skupiny rozhovorů následně vzájemně porovnáám a tím i celou výzkumnou část zrekapituluji.

1 Osobní asistence

V první kapitole se budu věnovat samotnému pojmu osobní asistence, který je pro mou práci stěžejní. Jelikož se má práce týká tématu osobní asistence, nejprve se ve zkratce zaměřím na historii osobní asistence, která je pro následnou práci důležitá. Poté se zmíním o legislativním rámci a samotné definici pojmu osobní asistence, kde se zaměřím i na typologii potřeb klientů a typologii osobní asistence jako takové. V poslední řadě také představím principy, kterými se osobní asistence řídí.

1.1 Historie osobní asistence

Historie se datuje do konce šedesátých let dvacátého století, kdy ve Spojených státech amerických vzniklo hnutí s názvem Independent Living, jehož zakladatelem byl Ed Roberts a jeho studenti s tělesným postižením. Říkali si Rolling Quads – „valící se kvadrouši“. Cílem hnutí bylo dosáhnout rovnoprávnosti mezi lidmi s postižením a zdravými lidmi. V sedmdesátých letech už byl na světě program, který se nazýval „Strategie nezávislého života“ a první Centrum nezávislého života. Účelem bylo poskytování služeb lidem se zdravotním postižením, a to zejména z oblasti poradenství a osobní asistence. Následkem těchto aktivit se začalo k hnutí připojovat mnoho států, a tak vzniklo i ENIL (Evropské hnutí sebeurčujícího života neboli The European Network of

Independent Living), jehož cílem bylo sdružovat evropská centra. Všechny organizace přijaly zásady a podmínky, a tak se sjednotily.¹

U nás se datuje první poskytování těchto služeb k roku 1991, kdy byla založena organizace s názvem „Pražská organizace vozíčkářů.“ Ti se nechali motivovat děním ve světě, upravili si světové zásady po svém a hned týž rok začali poskytovat osobní asistenci deseti klientům. Zajímavé je, že již v té době byla v Československu žena, která si ve své domácnosti zorganizovala, jakousi osobní asistenci, respektující stejné principy jako hnutí Independent Living, aniž by o nějakém hnutí věděla. Tou ženou byla paní Ing. Jana Hrdá, která se stala následně spoluzakladatelkou osobní asistence v České republice.²

Na celém založení služby je velmi důležité to, že osobní asistence vznikla na základě impulsu samotných osob, které ji využívat potřebují. Pravidla, zásady i podmínky byly na míru vytvořené tak, aby naplňovaly jejich záměry a potřeby. Tak díky tomu vznikla služba, která je odrazem potřeb samotných lidí s postižením. Zároveň tak byl položen základní kámen celého projektu, a tím je právo na sebeurčení, za který již tehdy profesor Ed Roberts a jeho studenti bojovali. Základem celé teorie totiž bylo, že nejlepším odborníkem na potřeby a samotné postižení je člověk, který jej má.

¹ HRDÁ, J. Osobní asistence: obecné informace o této sociální službě pro občany, kteří potřebují ke svému životu pomoc druhé osoby. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z:

<https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/obecna.pdf>

² HRDÁ, J. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro poskytovatele. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2004 [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z:

https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_poskytovatele.pdf, str. 8-9

1.2 Legislativní zakotvení osobní asistence

Dle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách je osobní asistence řazena mezi služby sociální péče. V odstavci §38 se zmiňuje, že služby sociální péče jsou charakteristické tím, že napomáhají osobám s cílem podpořit jejich život v co nejvíce přirozeném prostředí a tím jim umožnit co největší zapojení do běžného života společnosti. Níže, v odstavci §39, se nachází vymezení termínu osobní asistence, které je rozděleno do dvou částí. V první části se nachází konkrétní charakteristika osobní asistence, součástí informací je to, že služba spadá do terénních služeb, což jsou služby, které jsou poskytovány osobám v jejich přirozeném prostředí. Dále je zde zmíněno, že osobní asistence je poskytována osobám, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby a poskytuje se bez časového omezení v přirozeném prostředí a při činnostech, které konkrétní osoba potřebuje. V druhém odstavci jsou popsány konkrétní činnosti, které jsou v rámci osobní asistence poskytovány. Mezi ně patří pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu; pomoc při osobní hygieně; pomoc při zajištění stravy; pomoc při zajištění chodu domácnosti; výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti; zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a v poslední řadě pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.³

³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, In: 01.10.2017. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

1.3 Definice osobní asistence

Osobní asistence je interpretována jako pomoc osobám se zdravotním postižením, jež zahrnuje služby, které zmírňují důsledky postižení jedince při všech jeho činnostech. A to ať v domácnosti, počínaje hygienou či výchovou dětí, tak i ve společenském prostředí, například v zaměstnání. Jedná se o péči, která může být poskytována až 24 hodin denně. Mezi vhodné klienty se kvalifikují například kvadruplegici (lidé, kteří mají ochrnuté všechny končetiny) nebo lidé s mentálním postižením. Hlavním cílem osobní asistence je poskytnout lidem s postižením takovou péči a pomoc, která jim umožní žít co nejvíce tak, jako osoby bez postižení. Osobní asistence je zároveň službou, která je poskytována bez omezení času, místa a bez závazně stanovených úkonů.⁴ V podstatě se jedná o službu, během které se pomáhá se zvládnutím každodenních úkonů a dovedností, které by člověk, kdyby mu v tom postižení nebránilo, dělal sám.⁵

„Osobní asistence je služba, jejímž cílem je zachování integrity člověka při snížené soběstačnosti či nesoběstačnosti. Nezbytnou podmínkou výkonu je úcta k důstojnosti, životnímu stylu a k naplnění smyslu života klienta. Pomoc asistenta může mít podobu částečné dopomoci nebo přímého vykonávání úkonů

⁴ MATOUŠEK Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, s.128. ISBN 978-807-3673-680.

⁵ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010, s. 95. ISBN 978-80-7367-818-0.

*asistentem, které člověk se sníženou soběstačností či nesoběstačností nemůže dělat sám.*⁶

1.3.1 Typy potřeb

Z hlediska soběstačnosti klientů je služba poskytována v rámci uspokojování tří typů potřeb, které následně rozepíší. Prvními jsou *limitní potřeby*. Potřeby, bez jejichž uspokojení by byla osoba během několika hodin ohrožena na zdraví nebo na životě. Jsou jimi osobní hygiena, pomoc s oblékáním, stravováním, vykonáváním fyziologické potřeby, polohováním, pohybem atd. Druhými jsou *pololimitní potřeby*. Potřeby, bez jejichž uspokojování by se během několika dní snížila kvalita života člověka pod přijatelnou hranici nebo by byl ohrožen jeho život. Mezi ně patří například úklid, nákup, praní, docházka do zaměstnání nebo do školy. Třetími a zároveň posledními jsou *potřeby společenské*. Bez jejichž dlouhodobého uspokojení by klesla kvalita života pod míru, která je ve společnosti obvyklá. Jako například kultura či volnočasové aktivity.⁷

1.3.2 Typy osobní asistence

Osobní asistence se z pohledu participace lidí s postižením na rozhodování o službě, člení do dvou základních typů na které se níže zaměřím. Jsou jimi osobní asistence sebeurčující a osobní asistence řízená. Zároveň jsou do této kategorie občas připojovány i další dva

⁶ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 119. ISBN 978-80-262-0366-7.

⁷ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. s. 120. ISBN 978-80-262-0366-7

typy, osobní asistence dobrovolná a osobní asistence společenská, o kterých se taktéž zmíním.

Prvním typem je *osobní asistence sebeurčující*. Ta plně odpovídá principům hnutí Independent Living. Klient si řídí asistenci sám a sám si určuje, jak přesně má asistence vypadat. Pro asistenta nevyžaduje žádné odborné školení, asistenta si proškolí uživatel služby sám a v případě, že toho není schopen, je na místě zvolit osobní asistenci řízenou. Za průběh služby je zodpovědný klient, který je s osobním asistentem v rovnocenném partnerském vztahu a o průběhu služby se s ním domlouvá. Kvalitu služby si v tomto případě kontroluje sám klient.

Druhým typem je *řízená osobní asistence*, která principům hnutí Independent Living odpovídá jen vzdáleně. Na rozdíl od asistence sebeurčující vyžaduje odborné proškolení a přípravu. Vždy musí být přinejmenším zaškolená agenturou, jež službu zřizuje. Řízená se jí říká proto, že je koordinovaná někým zvenčí. Je určena lidem, kteří si nedovedou sami vybrat, školit a průběžně instruovat osobní asistenty sami, nebo to dělat nechtějí. Službu poskytuje registrovaný poskytovatel, který je zároveň povinen respektovat a splňovat požadavky na kvalitu služby dle standardů.⁸

Jak už jsem zmiňovala v úvodu této části, rozlišujeme ještě další dva typy osobní asistence. Jedním je *dobrovolná osobní asistence*. Tu může zprostředkovat jak klient, tak i organizace. Dle toho se pak zároveň člení i na již popsanou sebeurčující či řízenou osobní asistenci. Důležitým faktorem je to, že je poskytována bez úplaty. Další je tedy

⁸ HRDÁ, J. *Osobní asistence: příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2001 [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_osobni_asistenty.pdf

osobní asistence společenská. Ta se liší především obsahem služby, poskytují se totiž primárně společenské služby, jako jsou doprovody či rozhovory nebo předčítání. Tyto služby neposkytují organizace, které jsou zaregistrované dle zákona 108/2006 Sb., ale jiné fyzické osoby nebo agentury, z čehož plyne, že platba za služby není tímto zákonem určena.⁹

1.4 Principy osobní asistence

Důležitým aspektem poskytování služby osobní asistence jsou také principy. Tyto principy byly formulovány hnutím Independent Living a nazývají se čtyři „D“. Jsou jimi delimitace, deprofesionalizace, demedikalizace a deinstitucionalizace. Princip *delimitace* znamená, že služba není vymezena taxativně určitými úkony, které mají být prováděny v daném čase. *Deprofesionalizace* znamená, že asistenty instruuje klient sám, asistenti tedy nejsou profesionály. *Demedikalizací* se myslí to, že klient není pouhým předmětem lékařské péče, ale vyhledává ji pouze v případě zdravotních problémů. A posledním principem, je princip *deinstitucionalizace*, čímž je myšleno to, že uživatel služby má možnost žít ve svém bytě a řídit si službu sám.¹⁰

⁹ Základní údaje: Co je osobní asistence. *Asociace pro osobní asistenci* [online]. 2008 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/zakladni-udaje>

¹⁰ HRDÁ, J. Osobní asistence: obecné informace o této sociální službě pro občany, kteří potřebují ke svému životu pomoc druhé osoby. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/obecna.pdf>, str. 10

2 Subjekty osobní asistence

Osobní asistence se skládá z několika činitelů, mezi něž patří uživatel, asistent ale i organizace sama. Vzhledem k tomu, že ve své práci vycházím z konkrétní organizace, Asistence o.p.s., zmíním ji rovnou jako jeden ze subjektů.

2.1 Asistence o.p.s.

Asistence o.p.s. je jedním z poskytovatelů sociálních služeb, který se zaměřuje na osoby s tělesným a kombinovaným postižením. Tato organizace se nachází v Praze a poskytuje služby více než 200 lidem ve věku od 16 do 64 let. Hlavním cílem je podpora svobodného a samostatného života v běžném prostředí. K tomuto cíli dopomáhají služby jako osobní asistence a sociální rehabilitace, mezi které patří i tranzitní program, ergoterapeutické služby, podporované zaměstnávání a psychologické poradenství. Hlavním posláním této organizace je bourat vnitřní a vnější bariéry v životech lidí s postižením.

Jako každá organizace i tato má určité vize, cíle a principy, které bych nyní chtěla ve zkratce zmínit. Hlavní vizí je, že každý člověk má právo žít svobodně a samostatně, a proto jsou lidé s postižením podporováni tak, aby mohli žít v přirozeném prostředí. Hlavní cíle se orientují právě na to, aby všichni klienti mohli dělat běžné věci a mohli žít aktivním životem ve společnosti a to v oblastech vzdělání, zaměstnání, kultury, sportu a dalších. Důležité je také to, že se snaží podporovat jejich soběstačnost tak, aby mohla být snižována míra potřeby závislosti na těchto službách. Zaměřuje se ale i na to, aby bylo

ve společnosti vytvářeno takové prostředí, které bude přizpůsobené a přátelské k lidem s postižením. S tím také souvisí dodržování obecných principů a zásad, jako je respekt důstojnosti a jedinečnosti každého člověka, které jsou platné pro osobní asistenci obecně. Zároveň také respekt k tomu, že každý může být odlišný a může dělat chyby. S každým člověkem se vždy spolupracuje individuálně, aby se dalo zaměřit na jeho konkrétní potřeby a schopnosti.¹¹

2.2 Uživatel služby

Jak už bylo zmíněno v první kapitole mé práce, mezi uživatele služby patří osoby s nějakým druhem zdravotního postižení. Proto je nyní nutné se pozastavit nad tím, kdo jsou lidé se zdravotním postižením, co zdravotní postižení je a jaký vliv na něj může mít služba osobní asistence.

O lidech se zdravotním postižením se z mnoha důvodů, mezi, než patří například historické, společenské či sociologické, hovoří jako o svébytné, velmi diferenciované skupině či menšině. Hlavním důvodem je primárně to, že vykazují řadu shodných charakteristik, které se liší od občanů bez zdravotního postižení.¹²

Postižení se vždy definuje v závislosti na určitém sociálním kontextu. Dle Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, postižení a zdraví (ICF), u postižení hraje roli nejen funkčnost těla, ale i účast

¹¹ *Asistence o.p.s.: Základní informace* [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.asistence.org/zakladni-informace>

¹² MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011, s. 32, ISBN 978-80-7367-859-3.

člověka ve společenském dění. Člověk se zdravotním postižením je charakteristický tím, že má dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které mu v interakci s různými překážkami může bránit k jeho plnému zapojení do společnosti. Lze jej definovat jako dlouhodobý či setrvalý zdravotní stav, který se projevuje snížením funkčních schopností na úrovni fyzické i společenské.¹³

Zdravotní postižení může mít u člověka nepříznivý vliv na jeho kvalitu života, a to zejména ve schopnosti pracovat či navazovat a udržovat vztahy s lidmi.¹⁴ Nejčastěji se v praxi setkáváme s postižením mentálním (včetně postižení duševních a poruchy autistického spektra), tělesným, zrakovým, sluchovým a řečovým. Zároveň se i velmi často setkáváme s postiženími, která jsou kombinovaná, což znamená, že se jedná o kombinaci několika postižení.

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, postižení a zdraví zahrnuje tři základní stupně pohledu na situaci člověka s vadou, postižením či hendikepem. Tato klasifikace upravila původní pohled na člověka s postižením. Je více integrativní a mnohem více se zabývá myšlenkou účasti člověka ve společenském dění. Prvním stupněm je pohled na *funkce a stav tělesných struktur* člověka, namísto původního pohledu na člověka a jeho vady a poruchy. Druhým pohledem je sledování *aktivity* člověka, namísto pohledu na jeho omezení. A třetím a

¹³ MATOUŠEK, Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013, s. 387, ISBN 978-80-262-0366-7.

¹⁴ MATOUŠEK Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, s. 255, ISBN 978-807-3673-680.

velmi důležitým pohledem je sledování jeho *participace* na životě ve společnosti, namísto sledování jeho hendikepu.¹⁵

Velmi důležité je, že všechny tyto pohledy neboli základní složky ICF se vzájemně mohou ovlivňovat a působit na sebe. Což znamená, že změna jedné ze složek může způsobit změnu jiné složky.¹⁶ Mezinárodní klasifikace ICF nepopisuje pouze základní tři složky, o kterých jsem hovořila výše, ale i další velmi důležitou složku a tou jsou *faktory kontextu*, mezi něž patří faktory prostředí a faktory osobnostní. *Faktory osobnostní* jsou velmi speciální částí života, které zároveň nejsou součástí zdravotních potíží jedince, ačkoliv mohou hrát určitou roli při postižení. Mezi tyto faktory může patřit například věk, pohlaví, životní styl, výchova či sociální pozadí, v Mezinárodní klasifikaci ICF však nejsou konkrétně specifikovány. *Faktory prostředí* se skládají ze sociálního a materiálního prostředí, ve kterém jedinec žije. Ty jedince mohou ovlivnit jak pozitivně, tak i negativně. Pohlížíme na ně ze dvou úrovní, z úrovně individuální a z úrovně společenské. Do úrovně individuální spadá bezprostřední prostředí člověka, jako je domov, práce, škola. Zároveň ale také osobní kontakt s jinými osobami, jako je rodina, přátelé i cizí lidé. Do úrovně společenské spadají formální a neformální sociální struktury, přístupy, systémy a služby, které mají

¹⁵ SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada), s. 28, ISBN 978-80-247-1733-3.

¹⁶ BARTOŇOVÁ, Miroslava, Dagmar OPATŘILOVÁ a Marie VÍTKOVÁ. Přístupy k dětem a mládeži se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním mimo školu: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2013. s. 45, ISBN 978-80-7315-242-0.

vliv na člověka. Jako je například pracovní prostředí, sociální sítě, zákony, postoje, názory nebo doprava.¹⁷

Tyto faktory kontextu úzce souvisí s mým cílem práce, kde se snažím zjistit, zda může vztah mezi klientem a asistentem přinést vzájemné obohacení. Je z nich totiž patrné, že společenské prostředí, kterým je v mé práci služba osobní asistence, může mít velký vliv na zdravotní postižení, protože jsou ve vzájemném komplexním vztahu. Vítková uvádí jako příklad působení služby, která může mít negativní vliv. Zmiňuje se o takové péči, jejíž následkem může být to, že jedinec přestává používat horní končetiny, což vede ke svalové atrofii a tím ke ztrátě sociálních dovedností.¹⁸

2.3 Osobní asistent

Osobní asistence patří mezi kategorii pomáhajících profesí. Pomáhající profese je termín, který již sám o sobě sděluje, že se jedná o profese, které nějakým způsobem pomáhají. *„Můžeme říci, že obecně jde o profese, jež jsou orientovány na potřeby člověka a jejich podstatným rysem je takové jednání vůči druhému člověku, které je zaměřeno na řešení jeho potřeb a poskytování podpory a pomoci. Podstatným znakem rovněž bývá zaměření na individuální potřeby jedince.“*¹⁹ Jedná se například o lékařské profese,

¹⁷ BARTOŇOVÁ, Miroslava, Dagmar OPATŘILOVÁ a Marie VÍTKOVÁ. Přístupy k dětem a mládeži se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním mimo školu: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2013. s. 44, ISBN 978-80-7315-242-0.

¹⁸ BARTOŇOVÁ, Miroslava, Dagmar OPATŘILOVÁ a Marie VÍTKOVÁ. Přístupy k dětem a mládeži se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním mimo školu: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2013. s. 45, ISBN 978-80-7315-242-0.

¹⁹ MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011, s. 14, ISBN 978-80-7367-859-3.

profese týkající se sociálních služeb, ale také psychologie nebo pedagogiky.

Pro práci osobního asistenta je důležité mít určité předpoklady. Jaké předpoklady by měl správný osobní asistent mít je jistě složité, nicméně i tak se předpokládají určité vlastnosti a schopnosti a jiné se naopak vylučují. Jako první zmíním předpoklady, které jsou nutné z pohledu fyzického. Ty se určují složitěji, nicméně není nikterak nutné, aby byl asistent po fyzické stránce tím nejsilnějším, stačí průměrné schopnosti. Ideální je proto, aby si adept všechny úkony vyzkoušel a věděl tak, zda jeho síly stačí. Důležité je, aby nebyl zdravotně omezený a aby prací nějakým způsobem nezhoršoval své zdraví.²⁰ Zaměříme-li se na předpoklady osobnostní, mezi ty, které jsou pro práci asistenta vyloučené jsou například agresivita, závislost na omamných látkách nebo sklony k manipulaci. Výčetem těch správných vlastností jsou například laskavost, ochota, trpělivost, smysl pro humor, vynalézavost, zodpovědnost či spolehlivost.²¹ Typické pro tyto profese jsou předpoklady pro vysokou míru empatie vůči klientům. Mezi další předpoklady například patří vstřícnost, porozumění nebo akceptace. Všechny tyto aspekty jsou velmi důležité pro to, aby mezi klientem a asistentem mohlo dojít k nějakému obohacení. Mezi nejdůležitější však patří empatie, která je základním stavebním kamenem pro vytvoření takového vztahu, který může být pro obě strany přínosný.

²⁰ HRDÁ, J. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro poskytovatele. Praha: Pražská organizace vozičkářů, 2004, s.44, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_poskytovatele.pdf

²¹ HRDÁ, J. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro poskytovatele. Praha: Pražská organizace vozičkářů, 2004, s.43, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_poskytovatele.pdf

Na empatii lze pohlížet ze dvou rovin. Ta nejjednodušší je, že se jedná o takové naslouchání, které poté vracíme druhé osobě přeformulováním a zpětnou vazbou. Na druhé rovině může být ale mnohem bohatší. *„Spočívá v neohroženém zkoumání vnitřního světa druhé osoby, ve vycitřování nevyslovených významů, v soucitném pojmenování bolesti, utrpení a ponížení, stejně jako čtveráctví a radosti.“*²² Zároveň s tím souvisí i fakt, že člověk vidí svět tak, jako ho vidí druhá osoba, a tak tento svět i plně přijímá a nediskriminuje. Empatie zahrnuje dvě základní věci, vnímání a komunikaci. Pro dosažení plnohodnotné empatie je podstatné, aby se tyto dvě věci při práci prolínali. Je důležité, aby člověk nejen vnímal, ale uměl své vnímání i vyjádřit. Stejně tak je ale důležité, aby člověk nejen neuváženě mluvil, ale uměl i vnímat a toto vnímání do konverzace zapojoval. To vše je pro práci v pomáhajících profesích velmi důležité a v osobní asistenci taktéž. Člověk se zde s člověkem setkává tváří v tvář a je velmi důležité, aby byl schopen pochopit potřeby a uměl správně komunikovat. Mnohdy je totiž komunikace s uživatelem náročnější. Na komunikaci se ale zaměřím více ještě v kapitole o obohacení, kde hraje komunikace důležitou roli.

²² TOLAN, Janet. *Na osobu zaměřený přístup v poradenství a psychoterapii*. Praha: Portál, 2006, s.33, Spektrum (Portál). ISBN 80-736-7146-8.

3 Vztah mezi uživatelem a asistentem

Vztah mezi osobním asistentem a klientem je často probíraným tématem. Sám o sobě je totiž dost komplikovaný. Každý mezilidský vztah je či může být do určité míry komplikovaný, v sociálních službách se to ještě více potvrzuje. Mezi uživatelem a klientem je důležité vymezit a dodržovat určité hranice, aby tak mohla sociální služba správně fungovat, ty se v největší míře týkají právě vztahu. Mnohdy může být vztah narušen právě nedodržením hranic z pohledu asistenta, kterým může být například obětování se pro klienta nebo přehnaná kontrola nad klientem.²³

Nejprve si vysvětleme, co v pomáhajících profesích znamená samotné slovo vztah. Vztah znamená vidět jiného člověka takového, jaký je, tedy realisticky. Znamená to obracet se na něj, sdílet s ním emoce, pocity, myšlenky. Znamená to být s ním rád a mít z něj radost i smutek.²⁴ Všeobecně je známo, že v pomáhajících profesích má kvalita vzájemného vztahu prvořadý význam. Vztah mezi klientem a asistentem musí být rovnoprávný a rovnocenný. Už tím, jak se o lidech s postižením vyjadřujeme dáváme najevo to, zda je akceptujeme jako rovnocenné bytosti či nikoliv. Pro vztahy v pomáhajících profesích je typický partnerský přístup. Partnerský přístup znamená, že druhá

²³ KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 2., rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál, 1997. s. 28. ISBN 80-7178-150-9.

²⁴ GUGGENBÜHL-CRAIG, Adolf. Nebezpečí moci v pomáhajících profesích. Praha: Portál, 2007. Spektrum (Portál), s. 37. ISBN 978-80-7367-302-4.

osoba je pro nás především člověkem, a to bez ohledu na své odlišnosti nebo omezení.²⁵

Vztah mezi klientem a pracovníkem je podstatnou složkou tohoto povolání. Pracovník se dost často setkává s lidmi, kteří potřebují více než pouhý respekt a slušnost. Potřebují přijetí, spoluúčast, porozumění, pocit, že nejsou na obtíž nebo že je pracovník neodsuzuje. Potřebuje se cítit v bezpečí, potřebuje důvěřovat.²⁶ *„Úkolem pracovníka je každého klienta pochopit, zajímat se o něj, vcítit se do něj, přijímat ho, jaký je, držet mu palce – prostě mít ho rád, vidět v něm i ty dobré stránky, které většinou ostatním unikají.“*²⁷ Pro osobní asistenci je typické, že se jedná o vztahy velmi přátelské, což může pozitivně stimulovat rozvoj osobnosti jedince. Přátelské chování může být zdrojem pozitivních emocí, informací a hodnocení a zároveň také zdrojem potvrzení vlastních hodnot a sebepoznání.²⁸ Vztahy mezi klientem a asistentem musejí být založeny na vzájemné empatii, zájmu, humoru, slušnosti, respektu, sebepoznání, toleranci, snaze po sebezdokonalení a zodpovědnosti. Vztah mezi uživatelem a asistentem by měl být rovnocenný a nemělo by za žádných okolností docházet k tomu, že by jeden manipuloval s druhým či naopak. Ani jeden nesmí chtít toho druhého k sobě

²⁵ SLOWÍK, Josef. Komunikace s lidmi s postižením. Praha: Portál, 2010. s. 29. ISBN 978-80-7367-691-9.

²⁶ KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 2., rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál, 1997. s. 15. ISBN 80-7178-150-9.

²⁷ KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 2., rozšířené a přepracované vyd. Praha: Portál, 1997. s. 21. ISBN 80-7178-150-9.

²⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. s.61, ISBN 978-80-246-1318-5.

připoutat na celý život. Obecně by po sobě neměli chtít dělat věci, které nejsou v možnostech toho druhého.²⁹

V příručce pro osobní asistenty, která byla vytvořena Pražskou organizací vozíčkářů, je popsán vzájemný vztah jako nový sociologický fenomén. Píše se zde, že sami asistenti i klienti zmiňují, že se jedná o vztah velmi osobní, při němž dochází k vzájemnému sblížení, sdílení i zaujetí. Zároveň popírají, že by mohlo jít o vztah jen čistě zaměstnavatelsko-zaměstnanecký, protože jsou si osobní asistent a klient vzájemně partnerem.³⁰ Z pohledu osobní asistentky v Asistenci o.p.s. a zároveň pracovníka v přímé péči v týdenním stacionáři, kde je náplň práce prakticky stejná, musím přiznat, že vzájemný vztah je zcela jiný. Vztah s uživateli ve stacionáři je zcela a čistě jen profesionální, kdežto vztah s uživateli osobní asistence je velmi blízký, kamarádský, velmi osobní.

²⁹ HRDÁ, J. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro klienty. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/brozury>

³⁰ HRDÁ, J. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro osobní asistenty. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2001 [online], s. 16, [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_osobni_asistenty.pdf

4 Vzájemné obohacování

V této kapitole se budu věnovat tomu, co může vzájemný vztah mezi klientem a asistentem vnést do života obou z nich. Během osobní asistence dochází ke vzájemné interakci, která z mých vlastních zkušeností může přinést nejen nové zkušenosti, ale i nové poznatky, pocity a celkové obohacení. Aby mohlo k obohacování dojít, je zde potřeba podstatná věc a tou je komunikace.

Komunikace je obecně nějaké sdělování informací. Slovo komunikace pochází z latinského *communis* („společný“), což znamená, že když s někým komunikujeme, zároveň se i setkáváme a vzájemně prožíváme svá sdílení.³¹ Při každé komunikaci člověk definuje sám sebe a zároveň očekává, že mu tato jeho definice bude opětována.³² Každé mezilidské komunikování, jak naznačuje doslovný překlad slova komunikace (společně něco sdílet), zahrnuje přenos sdělení a též výměny sdělení mezi účastníky. Předáváme si je slovy, tedy verbálně, a též neverbálně, úsměvem, pláčem, podáním či mávnutím ruky, pohledem, pohlazením, polibkem.³³

Komunikace, jakožto základní dorozumívací mezilidský prostředek, napomáhá k tomu, aby mezilidské vztahy mohly vznikat.³⁴

³¹ SLOWÍK, Josef. Komunikace s lidmi s postižením. Praha: Portál, 2010, s.12, ISBN 978-80-7367-691-9.

³² MATOUŠEK Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, s.85, ISBN 978-807-3673-680.

³³ PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy – dovednosti – poruchy. Praha: Grada, 2005, s. 15, ISBN 80-247-0858-2.

³⁴ PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy – dovednosti – poruchy. Praha: Grada, 2005, s. 8, ISBN 80-247-0858-2.

Komunikace je vlastně základním kamenem pro sociální jednotku. Tam kde se komunikace nachází, tam mohou sociální vazby vznikat, tam kde chybí, to možné není.³⁵ V každé interakci dvou lidí dochází ke vzájemnému působení tak, že chování jednoho se může stát podnětem pro chování druhého a naopak.³⁶ To je zcela přirozená reakce, která může vzniknout vcelku pravidelně v životě každého z nás.

V průběhu interakcí a komunikací se jedinec s druhým ztotožňuje, napodobuje ho, srovnává se s ním a může na něm být i závislý.³⁷ Aby k tomuto působení mohlo dojít, je důležité, abychom porozuměli druhým. K tomu je potřeba mít určitou míru společných nebo alespoň obdobných zkušeností se světem kolem nás i v nás.³⁸ Ačkoliv se může zdát, že ve vztahu klient a osobní asistent tyto zkušenosti být nemusí, není to zcela tak. Během osobní asistence se setkávají různí lidé s různými zkušenostmi, názory a pohledy, a čas od času se samozřejmě setkají lidé, kteří zkušenosti obdobné nemají. Častější ale je, že se nějaká společná zkušenost mezi touto dvojicí najde. A ačkoliv nemusí být vždy velká, stačí k tomu, aby mohlo dojít ke vzájemnému porozumění a následnému působení.

Obohacování chápeme jako nenásilné ovlivňování, formování či dotváření osobnosti, které vzniká díky určité zkušenosti nebo sociální souvislosti, se kterou se člověk setkává. Současně jej chápeme jako

³⁵ PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy – dovednosti – poruchy. Praha: Grada, 2005, s. 21, ISBN 80-247-0858-2.

³⁶ MATOUŠEK Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. s.80. ISBN 978-807-3673-680.

³⁷ HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). s.16. ISBN 978-80-247-1168-3.

³⁸ PLAŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy – dovednosti – poruchy. Praha: Grada, 2005. s.27. ISBN 80-247-0858-2.

pozitivní situaci, která může člověka posílit, vzdělat či změnit jeho stávající pohledy. Vzájemné obohacování zároveň vnímám jako úzce související se socializací člověka, během níž k těmto charakteristikám dochází. Je zcela přirozené, že působení okolních jevů nás ovlivňuje a utváří. Člověk je bytostí, která se neustále nachází v nějakých sociálních souvislostech, které ji provází a působí na ni.³⁹ Z čehož vyplývá, že socializace je celoživotním vývojovým procesem, který je podmíněný sociálními souvislostmi života.⁴⁰ *„Je nepochybné, že sociální souvislosti života působí mnohdy formativně v tom smyslu, že jedince vymezují do role objektu vnějších vlivů. Tomu odpovídají výroky, s nimiž se běžně setkáváme: „Člověk je produktem svého prostředí; jsme tím, co z nás udělali druzí lidé.“. Jedinec je objektem, když jej vnější vlivy determinují, tzn. utvářejí jako svůj objekt.“⁴¹*

Jak již víme, osobní asistenci smějí využívat lidé ve věku od 16 do 64 let, většina těchto osob se již nachází v období dospělosti, kdy socializační proces stále pokračuje, má však svůj individuální a specifický průběh, a je velmi podmíněn dosavadními zkušenostmi, které člověk během života získal.⁴² S tím vším souvisí naše já. K sobě samým procítáme životem mezi lidmi a to tím, že jsme vystaveni jejich nárokům, tím, že se s nimi ztotožňujeme, srovnáváme a inspirujeme. To vše vytváří naše vlastní sebepojetí, kterým se v rámci sociálního

³⁹ HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). s. 55, ISBN 978-80-247-4674-6.

⁴⁰ HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). s. 104, ISBN 978-80-247-4674-6.

⁴¹ HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). s.39. ISBN 978-80-247-1168-3.

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. s. 33, ISBN 978-80-246-1318-5.

začlenění učíme být sami sobě objektem, učíme se, jak přistupovat sami k sobě a k druhým. Prostřednictvím pohledu druhých lidí si ujasňujeme to, jací jsme, kým jsme a co dokážeme.⁴³ Z čehož vyplývá, že naše vlastní osobnost a osobnost klienta, se skládá ze souhry mezi naší vlastní strukturou a mezi našimi zkušenostmi.

Víme tedy, že díky vztahům, které se nachází mezi klientem a osobním asistentem, může dojít ke vzájemné interakci. Každá interakce vzniká za pomoci komunikace, která je základní jednotkou mezilidských vztahů. Díky tomu může mezi klientem a asistentem docházet k vzájemnému obohacování, které je v podstatě přirozené, stejně jako socializace.

⁴³ HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). s.56. ISBN 978-80-247-1168-3.

5 Kampaň asistujeme.cz

Souběžně s tvorbou mé práce vznikla i kampaň, pod záštitou Asistence o.p.s., jejímž cílem je nalákat do organizace více asistentů. Chtějí tím zároveň rozšířit povědomí o osobní asistenci a propojit tak organizace z celé České republiky. Kampaň probíhá hned dvěma způsoby. Prvním jsou video spoty, ve kterých je asistence ukázaná v praxi. Znárodnují v nich to, jakým způsobem může asistence fungovat a zároveň i to, že se nejedná o žádnou stereotypní záležitost, ale o práci, která má smysl a která může být i zábavná. Druhým způsobem jsou fotografie jednotlivých asistentů a klientů, které zároveň obsahují text s jejich osobním pohledem na osobní asistenci.

Tuto kampaň zmiňuji především proto, že v příbězích jednotlivých klientů a asistentů se ukazují faktory, které nasvědčují tomu, že během osobní asistence skutečně dochází k nějaké formě vzájemného obohacování. Asistenti (A) mají k práci osobního asistenta například tato vyjádření.

A1: *„Úplný extrém byl jeden pán, kterému asistovat byla vyloženě radost a skoro jsem měl pocit, že bych za společně strávený čas měl platit já jemu. Mnoho mě naučil a měl výborný smysl pro humor. Odcházel jsme od něj vždy obohacený o nějakou znalost či moudrost do života.“*

A2: *„Myslím, že to člověka naučí také větší toleranci a vážení si toho, co má.“*

A3: *„Jsem rád, že jsem se vydal cestou asistenta, mám možnost poznávat nové zajímavé inspirující lidi. Naučilo mě to podstatnou věc, že*

pomáhat druhým pomáhá i mně samotnému. Stal jsem se všímavějším a otevřenějším.“

A4: „Někteří mě inspirují ke změnám k životě.“

A5: „Mám pocit, že vozíčkáři vám pomohou se na spoustu věcí dívat jinak, možná se i člověk začne dívat na spoustu věcí v životě jinak, z jiné perspektivy.“⁴⁴

Pohledy klientů (K) jsou sice o něco jiné, nicméně v nich také lze najít názory, které k obohacení směřují.

K1: „Myslím, že obě strany se mohou navzájem obohatit a při asistenci je navíc hned vidět pozitivní výsledek snažení, takže tento druh pomoci přináší naplnění. Možná pro ně můžeme do jisté míry být i inspirací ve zdolávání životních překážek.“

K2: „Tato zkušenost ti přinese mnoho zábovnosti, nových poznatků a nebojím se říci, že lépe porozumíš i sám sobě a zjistíš v čem jsi dobrý.“

K3: „Asistenti poznávají jiný svět a zároveň duchovní zkušenost s tím, či jiným klientem. Duchovní zkušenost, to není jen „odvezu a přivezu klienta“, to je poznávání klienta a poznávání sebe sama.“

K4: „Je moc fajn poznávat nové a skvělé lidi na kterých je vidět, že je práce opravdu baví. Díky jejich pomoci si přijdu tak nějak psychicky odolnější, a hlavně vidím dnes a denně, že tato práce má smysl.“⁴⁵

⁴⁴ Asistujeme.cz [online]. Praha: Asistence, o.p.s., 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://asistujeme.cz/>

⁴⁵ Asistujeme.cz [online]. Praha: Asistence, o.p.s., 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://asistujeme.cz/>

6 Praktická část

V následující kapitole bych ráda představila své výzkumné šetření. Nejprve představím základní informace o svém výzkumu. Co bylo cílem, jakou metodologii jsem využila a jakou výzkumnou skupinu šetření zahrnuje.

6.1 Cíl práce a metodologie výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, zdali může vztah mezi klientem a osobním asistentem přinést nějaké vzájemné obohacení. Osobní asistence se primárně zabývá zprostředkováním pomoci. Vztah mezi klientem a asistentem tedy nehraje v této službě základní roli. Já se ale domnívám, že může být výsledkem nejen pomoc uživateli, ale i vzájemný přínos neboli obohacení.

Svým výzkumem chci zjistit, zda tomu tak skutečně je. A pokud ano, tak zda je toto obohacení skutečně vzájemné nebo zdali je pro jednu či druhou stranu přínosnější. Výsledky výzkumu mohou být nejen pozitivním potvrzením mé teorie, ale zároveň i novým pohledem na službu osobní asistence. To mohlo být inspirací a lákadlem pro budoucí potencionální osobní asistenty i uživatele, případně i podnětem pro zkvalitnění této služby.

Metodologie výzkumu

Pro svou empirickou část jsem se rozhodla použít kvalitativní výzkum, pro nějž je charakteristické, že se k němu využívá relativně malý počet respondentů. Důležitá je u něj hlavně kvalita namísto

kvantity zkoumaného souboru a i to, že v centru pozornosti je právě člověk. Pro mou výzkumnou část je také charakteristické to, že jsem k získání dat využila jednu z technik kvalitativního výzkumu a tou je polostrukturovaný rozhovor.

Metoda získání dat a charakteristika výzkumného souboru

Jak jsem již zmiňovala, pro svůj výzkum jsem použila metodu polostrukturovaných rozhovorů. K těm jsem připojila i doplňující otázky. Vzhledem k tomu, že se má práce týká vzájemného vztahu, vytvořila jsem dva rozdílné rozhovory, které jsem následně uskutečňovala na dvou skupinách respondentů.

Oba rozhovory jsou složené z 11 otázek, které jsou vytvořené tak, aby směřovali k cíli mé práce. Všechny otázky byly koncipované tak, aby přecházeli od nejsnazších a obecných po ty složitější a osobnější. Nejprve jsou v rozhovoru otázky, kterými se snažím získat obecné informace a následně otázky, které již zahrnují osobní pocity respondentů. V praktické části k těmto otázkám ještě doplňuji vlastní komentář, který je z pohledu osobního asistenta.

Obě skupiny respondentů jsou součástí organizace, která se jmenuje Asistence o.p.s. Prvními z nich jsou osobní asistenti, kteří se podílí na poskytování služby osobní asistence. Druhými respondenty jsou uživatelé této služby. Všichni osobní asistenti i uživatelé osobní asistence souhlasili s použitím odpovědí z rozhovoru pro bakalářské účely. U obou skupin jsem postupovala stejně a to tak, že jsem rozhovor uskutečňovala s 15 respondenty ze skupiny osobních asistentů a s 15 respondenty ze skupiny uživatelů služby. V obou případech to byli

respondenti ve věku od 19 do 48 let, kdy největší část respondentů se pohybovala v rozmezí od 21 do 33 let. U obou skupin je také charakteristické, že délka jejich poskytování nebo využívání služby je různá.

6.2 Vyhodnocení výzkumu

Svůj výzkum jsem vytvářela na dvou skupinách respondentů, takže se ve vyhodnocení na obě tyto skupiny zaměřím. Součástí výzkumu bude také porovnání obou skupin což je důležitou součástí celého výzkumu. V první části se zaměřím na osobní asistenty a v druhé na klienty. U obou skupin vždy na konec umístím shrnutí, která pak budu následně porovnávat.

6.2.1 Rozhovory s asistenty

Rozhovor s asistenty byl koncipován tak, aby bylo možné zjistit co osobním asistentům zkušenost s asistováním přinesla a zároveň i to, co je k této práci vedlo a jaká byla jejich očekávání. Domnívám se, že i tyto skutečnosti hrají pro výzkum důležitou roli.

respondent	pohlaví	věk	délka asistování
respondent 1	muž	21	3 roky
respondent 2	muž	23	1 rok
respondent 3	muž	24	5 let
respondent 4	muž	24	6 měsíců
respondent 5	muž	24	2 roky
respondent 6	muž	31	10 měsíců
respondent 7	žena	19	2,5 roku
respondent 8	žena	22	2 roky
respondent 9	žena	22	1,5 roku
respondent 10	žena	22	1 rok
respondent 11	žena	23	2 roky
respondent 12	žena	23	2,5 roku
respondent 13	žena	26	3 roky
respondent 14	žena	28	4 roky
respondent 15	žena	30	8 let

Otázka č. 1 - Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Z rozhovorů se ukázalo se, že mezi nejčastější příčiny patří:

- Studium školy se sociálním zaměřením a propojení s praxí ve škole
„Studium sociální práce a zároveň možnost práce, která se dá bez problémů dělat při škole“
„K osobní asistenci jsem se dostala díky přípravě na přijímačky na vysokou školu, kde bylo nutné doložit praxi“
„Praxe, kterou jsem měla ve škole.“
„Potom jsem byla na praxi, kde jsem poprvé přišla do kontaktu s vozíkem a hned jsem věděla, že je to to, co chci dělat.“
- Hledání flexibilní práce
„Hledala jsem takovou práci, kterou bych byla schopna dělat při studiu“

„Hledala jsem brigádu při studiu sociálních prací a chtěla jsem něco, co by bylo časově flexibilní a zároveň jako praxe do školy.“

„Líbilo se mi, že můžu dělat prospěšnou práci poměrně jednoduchým způsobem, která je hodně o kontaktu s lidmi a není stereotypní.“

- **Předchozí zkušenost**

„Ve světě lidí s postižením žiji od mala, jelikož mám sestru s DMO“

„Měla jsem kolem sebe lidi, kteří dělali v neziskovkách, a jeden z nich mě dotáhl na týdenní pobyt s lidmi s postižením. Tak začalo moje asistování.“

„Jeden čas jsem se staral o babičku, která z důvodu nemoci již není schopna se o sebe postarat. Tahle zkušenost mě přivedla na myšlenku, že bych mohl pracovat s lidma.“

Shrnutí

Ukázalo se, že mezi nejčastější důvody patřila snaha najít si práci, která bude flexibilní a zároveň propojitelná s praxí ve škole, která je sociálního zaměření. O tom svědčí fakt, že téměř polovina respondentů studuje nebo studovala školu se sociálním zaměřením, což bylo příčinou toho, proč se k osobní asistenci dostali. Zároveň to vypovídá o tom, že již měli představu o tom, co je v této oblasti očekává.

Otázka č. 2 - Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Mezi nejčastější očekávání patřila tato:

- **Strach (z nového a neznámého)**

„Možná jsem se předem trochu bál, pak jsem ale zjistil, že moc není čeho“

„Zprvu jsem se trochu bála. Nakonec jsem ale zjistila, že nemám s ničím problém.“

„Očekávání jsem neměla moc pozitivní. Bála jsem se, že nebudu vědět, co si s lidmi s postižením povídat.“

- Žádná konkrétní očekávání

„Do asistování jsem šel bez očekávání, protože jsem do té doby věděl o životě hendikepovaných lidí jen velmi málo.“

„Žádné konkrétní představy jsem asi neměla, ale nedokázala jsem si vůbec představit, s jakými obtížemi se lidé s postižením dennodenně potýkají.“

„Moc očekávání jsem neměla, nevěděla jsem totiž, do čeho jdu.“

- Naučit se zvládat nové situace

„Očekával jsem, že se naučím víc zvládat nové situace a poznat víc svoje schopnosti, hranice a povahu. A částečně se již očekávání naplnila.“

„Má očekávání se v podstatě naplnila. Čekala jsem, že to bude práce, kde se člověk bude stýkat s různými lidmi a zažije nové situace, které ho posunou dál“

Shrnutí

Jako nejčastější odpověď se ukázala ta, že asistenti neměli očekávání žádná. A to bylo dáno tím, že se začátku netušili, jaká očekávání mají mít, protože pro ně byla osobní asistence velkou neznámou. Když už nějaká očekávání měli, tak to byl často strach z toho, že nevěděli, co je čeká. V obou těchto případech se ukazuje, že se velmi rychle situace změnila, protože záhy pochopili, co práce osobního asistenta obnáší.

V poslední řadě patřilo mezi očekávání asistentů naučit se zvládat nové situace, díky nimž dokáží lépe poznat své schopnosti, což se asistentům naplnilo a naplňuje doteď.

Komentář

Z vlastní zkušenosti musím říci, že je složité mít nějaká očekávání, protože dokud nezačnete asistovat, nemáte téměř žádnou představu o

tom, jak může asistence probíhat. Pravdou je, že díky osobní asistenci se člověk dostane do situací, které nikdy předtím nemusel zažít a tím vznikají nové zkušenosti. Dost často se i mně samotné stalo, že jsem si v nějaké situaci nevěděla rady. V tu chvíli se skutečně naučíte poznávat vlastní schopnosti, hranice i sám sebe, což je velmi užitečné pro život.

Otázka č. 3 – Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapením pro asistenty bylo velmi mnoho věcí, nejčastěji se ale ukázalo, že:

- Asistování není tak náročné, jak se na první pohled zdá
„No vlastně tím, že to není tak složitý, jak to zprvu vypadá a že se není čeho bát.“
„Že je snazší, než se na první pohled zdá. A taky, že je hodně obohacující.“
„Překvapilo mě to tím, že to není tak obtížné a vyčerpávající, jak si často lidi myslí.“
- Získali zkušenost, jaké každodenní problémy klienti zažívají
„Právě zkušenosti s každodenními problémy, kterým jsem vůbec – ve svém zdravém těle – čelit nemusela.“
„Rozhodně mě asistování překvapilo spoustou zážitků a situací, které jsem se musel naučit vyřešit. Dostalo mě to z mé komfortní zóny.“
- Jaký přístup k životu klienti mají
„Překvapil mě asi nejvíc přístup klientů ke svému životu. Jejich nadšení, radost a touha překonávat překážky mi dávalo sílu. Nečekala jsem, že většina bude takto smířena se svým postižením.“
„Překvapilo a překvapuje denně. Vlastně každý člověk, každá asistence, všecho.“

„Překvapením pro mě i byl specifický až kolikrát černý humor samotné komunity vozíčkářů.“

Shrnutí

Největším překvapením bylo pro asistenty to, že se nejedná o tak fyzicky náročnou práci, jak se obávali a zároveň i to, že mnohem častěji se mohou setkat s náročností psychickou. Nové situace je totiž občas staví do složitých pozic, které se již nachází mimo jejich komfortní zónu, a to může být velmi psychicky vyčerpávající. Zajímavé je také to, jak překvapeni asistenti byli, když poznali, jak jsou lidé s postižením vyrovnaní, vstřícní, ochotní a jak jsou se svým postižením smíření. Zde se ukazuje, že předsudky o lidech s postižením se nachází v každém člověku, který se s nimi nikdy neměl možnost setkat. Dochází tedy k prolomení předsudků a ukazuje se, že uživatelé osobní asistence jsou úplně stejní lidé, jako my ostatní.

Otázka č. 4 - Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Většina osobních asistentů má asistenci jako svou brigádu či zaměstnání, najdou se však i ti, kteří ji vykonávají dobrovolně. Celkové vnímání této práce se ale ukazuje pro všechny tyto kategorie stejné.

- Je to zajímavá práce

„Je to prostě taková fajn práce, kde člověk nepracuje v napětí, ale zároveň se u toho baví.“

„Byla to pro mě příjemná práce, která mě posouvala dál“

„Za skvělou práci, kterou mám ráda.“

- Je to spíše smysluplné trávení volného času

„Spíše obohacující trávení volného času, dělání dobré věci a užitečné práce, která má smysl“

„V podstatě je to spíše příjemným naplněním volného času.“

- Není to práce, je to něco jiného

„Určitě to není práce. Je to pro mě obrovská zkušenost, která mě baví.“

„Je pro mě prací a každodenní inspirací a velkou školou života.“

„Byla pro mě častěji zábavou.“

Shrnutí

Ukazuje se, že otázka, zda osobní asistenci považují za práci, je velmi složitá. Samozřejmě je zjevné, že se o práci jedná, nicméně ji mnozí spíše vnímají jako svůj koníček, zábavu či vyplnění volného času. Jako děláni něčeho smysluplného, díky čemu pomáhají a co jim zároveň dává nové a důležité zkušenosti do života. V téměř většině rozhovorů se ukazuje, že se jedná o práci, která osobní asistenty velmi baví a jsou v ni šťastní.

Otázka č. 5 - Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Zkušenosti osobní asistentů s klienty se ukázali být jednotvárné a to:

- Pozitivní

„Převážně pozitivní, s většinou jsem si vytvořila dobré vztahy.“

„Až na velmi velké výjimky, velmi pozitivní.“

„Velmi pozitivní. Největší zkušenost ale je, že jsou vděční, Za jakoukoliv podporu v tom, co chtějí dokázat.“

„Člověk zjistí, jak pozitivně naladěni lidé to jsou, takže vcelku dobré, najdou se ale i výjimky.“

„Myslím si, že s touto skupinou mám už docela bohaté zkušenosti, ale asi je to jen má představa, protože i tak mě klienti neustále něčím překvapují.“

„Skrze pozitivní. Jsou to lidé jako my. Mají dobré a špatné dny. Ale většina klientů vyjadřuje velkou vděčnost, že se najdou lidi, kteří jsou ochotni jim v životě pomáhat, aby mohli vést plnohodnotné životy.“

„Každý klient je jedinečný, každý má své individuální potřeby, touhy, cíle, sny, pohled na svět, styl komunikace a přístup k asistentovi. A z této jedinečnosti musí asistent vycházet a takto přistupovat ke klientovi.“

Shrnutí

Při otázce, jaké zkušenosti osobní asistenti s klienty mají jsem byla velmi mile překvapena, protože se ukázalo, že zdaleka nejvíce převládají ty pozitivní. A ačkoliv se osobní asistenti setkali i se zkušenostmi negativními, vnímají je jako pozitivní a přínosné. Opět zde zmiňují fakt, že jsou to naprosto stejní lidé, jako my. Lidé, kteří mají dobré a špatné dny. Také se ukazuje, že jsou uživatelé osobní asistence přátelští lidé a díky tomu mají osobní asistenti především pozitivní zkušenosti.

Otázka č. 6 - Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Zde se dostáváme do složité situace, kde odpovědi byli opět poměrně jednotvárné, vztahy s klienty jsou:

- Převážně přátelské, zároveň ale profesionální a pokaždé jiné
„Vztahy jsou většinou velmi příjemné a mají přátelskou formu. Rozhodně ale nejsou stejné, možná bych řekla, že většinou nejsou ani podobné. Je to hodně rozmanité.“

„Vztahy s klienty jsou docela komplikovaná věc, je totiž potřeba s nimi mít natolik blízký vztah, aby vám důvěřovali, ale držet si dostatečný odstup, aby to nepřerostlo v něco víc. Samozřejmě i tak je to u každého klienta odlišné, s někým si člověk prostě sedne lépe s někým méně.“

„Každý klient je jiný, to ví každý, kdo někdy asistoval. Mám s klienty dobré vztahy, ale držím si k nim „asistenční“ odstup.“

„Mé vztahy byly většinou na kamarádské bázi, ale nedá se říct, že by ty vztahy vypadaly stejně. S každým jsem si rozuměla jinak.“

„Každý člověk je individualita a od toho se odvíjí i vztahy. Taky záleží, jak často se s klienty setkáváte. Některým lidem asistuju více a potom je ten vztah samozřejmě jiný, mnohdy se takové pracovní vztahy po čase mění v přátelství.“

„Převážně přátelské, ale profesionální. V sociálních službách musí být profesionální, jinak se nedá udržet.“

Shrnutí

Rozhovory s klienty potvrzují mé teoretické zkoumání že vztahy s klienty osobní asistence jsou velmi komplikované. Jedná se o vztahy velmi blízké, přátelské, kde hraje velkou roli důvěra. Na druhou stranu jsou to ale i vztahy profesionální, kde je potřeba si udržovat určitý odstup. Vzhledem k tomu, že atmosféra během asistence bývá převážně pozitivní, je zde zcela jasně vidět, že většina vztahů mezi asistenty a klienty je spíše přátelská. Vše je ale určeno vzájemnými sympatiemi, povahou a také pravidelností vzájemného setkávání. S klienty, které vidí asistenti jen občas, mají vztahy spíše profesionální. Důležitou roli také hraje samotná osobnost obou, asistenta i klienta. Stejně jako

v běžném mezilidském setkání může dojít k situaci, že si dva lidé zcela nenesou. Ale i tehdy se ukazuje, že asistence probíhá bez problémů.

Komentář

Z vlastní zkušenosti osobní asistentky musím podotknout, že vyjádření vztahovosti vůči klientům je velmi složité. Já osobně jsem měla vždy vztahy přátelské, založené na vzájemné důvěře a respektu. Ovšem stejně jako každý mezilidský vztah, je cesta k takovému vztahu dlouhá. Pakliže se s klientem vidíme jednou za měsíc, je dost možné, že on si nás už ani nepamatuje, protože se u většiny klientů asistenti velmi střídají. V tu chvíli může sice atmosféra být přátelská, ale ne vždy se to tak rychle podaří. Důležité ale je zároveň dodržovat určitý odstup, protože přeci jen, jsme v pozici „profesionála“, který službu poskytuje. Naučit se vybalancovat mezi těmito dvěma póly správnou rovinu je také vcelku složité a určitě to potřebuje dostatek času a hlavně zkušeností.

Otázka č. 7 - Co pro tebe asistování znamená?

Nejčastěji pro osobní asistenty asistování znamená:

- Smysluplnou práci a vyplnění volného času“
„Smysluplné využití volného času“
„Trávení času užitečným a přínosným způsobem.“
„Je to plnohodnotné využití volného času.“
- Životní zkušenost, zdroj obohacování
„Nové zkušenosti a prolomení osobních limitů. Posunutí do sféry života, další level up.“
„Důvod ráno vstát, důvod poznávat lidi a důvod měnit názory.“

„V obrovském, osobní rozvoj.“

„Je to pro mě velké obohacení, svědectví lidí a životní zkušenost.“

- Zábava, získávání nových přátel

„Za poslední roky se mi díky změně mé osoby, kterou velkou částí přiděluju asistenci, změnili i moji přátelé. A prakticky moji největší a nejlepší přátelé jsou ti, kteří se kolem asistování motají.“

„Znamená to pro mě nové zkušenosti, nové kamarády, nové přístupy k životu.“

„V asistenci jsem se začala potkávat s podobnou sortou lidí, kteří v sobě mají plno pozitivní energie. Pomáhá mi pomáhat druhým a díky tomu se mám lépe.“

Shrnutí

Stejně, jako už jsme se dozvěděli v otázce č. 4, i zde zmiňují asistenti, že pro ně osobní asistence znamená smysluplnou práci a s tím i spojené naplnění volného času. Také pro ně ale asistování znamená životní zkušenosti, které v praxi získávají. Mezi odpověďmi se také našel důvod ráno vstávat, ve smyslu, že ráno jdou na asistenci. V poslední řadě se také často zmiňovali o získávání nových přátel. Díky asistování se pohybují mezi podobnou skupinou lidí, takže mají díky společným zkušenostem šanci se spřátelit.

Komentář

Musím přiznat, že díky osobní asistenci jsem poznala mnoho lidí, se kterými vznikla krásná přátelství, která trvají. Faktem je, že lidé, které jsem v asistenci poznala mají něco společného. Rádi pomáhají druhým, mají sociální citění, zajímá je okolní svět, a navíc mají podobné zkušenosti jako já. Hodně zajímavé je také to, že mezi asistenty se

pohybuje mnoho lidí, kteří jsou tak nějak free a plní pozitivní energie. A seznámení a čas strávený s takovými lidmi mě už mnohokrát nabylo velkou energií.

Otázka č. 8 - Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

U této otázky mělo několik respondentů problém, si nějakou událost vybavit, nicméně se zde našli velmi zajímavé odpovědi:

- Životní příběhy

„Mě vždycky zajímaly lidské příběhy a osudy. A ty jsou v případě lidí s postižením vždy velmi silné, takže zcela určitě ano.“

„Samozřejmě. Samotné příběhy některých lidí jsou zajímavé a taky jejich přístupy k životu.“

„Co lidé s postižením cítí, čím si prošli a jak na ně reaguje okolí.“

- Mnoho informací ze zdravotnictví

„Díky asistenci jsem poznal třeba sport boccia a dozvěděl jsem se o některých nemocech, které jsem předtím neznal.“

„Dozvídám se o různých lékařských pokrocích a výzkumech o kterých bych asi jinak nevěděla.“

- A mnoho dalšího

„Spoustu věcí. Například to, že Vyšehrad je bezbariérový pouze z jedné strany.“

„Spoustu věcí, jak si poradit bez rukou nebo nohou.“

„Hrozně moc věcí. Třeba jsem se dozvěděla, jak to funguje s příspěvky na péči v praxi.“

Shrnutí

Ukázalo se, že během osobní asistence se toho asistenti dozvídají skutečně mnoho. Počínaje životními příběhy, které mohou být mnohdy velmi zajímavé a konče informacemi o zdravotní péči. Mezi zjištěními se také ukazuje, že se asistenti dozvěděli, jak obvykle na člověka s postižením reaguje okolí. To je velmi zajímavá věc, které si běžně z pohledu onoho člověka s postižením, nemáte šanci všimnout. *„Je zvláštní, jak lidi kolem koukají na vozíčkáře. Toho jsem si nikdy dřív nevšiml“*. Zajímavé jsou rozhodně ale i praktická zjištění a poučení. Například, jak fungují sociální příspěvky v praxi nebo, jak si dopomoci, když nemáte ruce. To vše může být pro asistenty velmi užitečné.

Otázka č. 9 - *Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?*

Na otázku, zda se asistentům nějak změnil pohled na svět nebo zda se změnil oni, reagovali v podstatě jednohlasně. A to odpovědí, rozhodně ano. Co přesně se u nich tedy změnilo vidíme níže.

- Větší vnímavost

„Na svět koukám teď mnohem víc ze široka. Všímám si lidí kolem sebe, zastavuju se u nich.“

„Primárně jsem začal vnímat lidi s postižením jinak než dřív. A to i problémy kolem sebe.“

„Určitě, učím se více naslouchat a vnímat potřeby druhého. Také se učím že nemít z nějaké chvíle či situace pocit, že je to to nejlepší, co se mi kdy stalo neznamená, že to je špatně.“

- Všímání si bariérovosti okolí

„Každý den sleduju bariérovost, což jsem nikdy dřív nevnímala.“

„Určitě, víc vnímám bariéry, nespravedlnosti v našich osudech, víc se zajímám o sociální politiku.“

„Uvědomuju si bariéry kolem nás a bariéry v lidech kolem nás. A taky už nevidím problémy v maličkostech.“

- Vážít si věcí

„Jednoznačně se mi změnil pohled na svět i sebe samotného. Cení si všeho, co mám. Hlavně toho, že se ráno probudím a nepotřebuju asistenci k tomu, abych mohl jít na záchod.“

„Určitě, člověk je po takové zkušenosti trochu přerovná hodnoty a naučí ho to vážit si věcí, o kterých předtím ani nevěděl, že má.“

„Mám ještě větší radost za to, co mám. Vážím si života a nemám předsudky vůči lidem.“

Shrnutí

Tato otázka patří mezi ty, na které bylo pro asistenty složitější odpovídat, protože se předtím moc nezamýšleli nad tím, co všechno se u nich za tu dobu změnilo. Ukazují se zásadní tři věci. Asistenti si začali mnohem více všimnout okolí a jeho bariérovosti, které si málokdo, kdo nepřichází s lidmi s postižením do styku, všimá. Pravdou je, že bariér je kolem nás mnoho. Druhou věcí byla ta, že začali být asistenti mnohem více všímavější. Začali se dívat na lidi kolem sebe a začali být tolerantnější a chápavější ke všem lidem. Také se naučili být více vnímavější a lépe naslouchat, co druhý říká. A poslední změnou v jejich životech je ta, že se naučili více vážit toho, co mají. Vážít si maličností, svého života a toho, co mají. Člověk, který nezíská takovou zkušenost si

málokdy uvědomí, jaké štěstí je, že se ráno může dopravit sám do práce nebo se sám najíst. Vážít si života a všeho, co je kolem nás, to se ukázalo pro asistenty být velmi důležité.

Otázka č. 10 - *Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?*

U této otázky se odpovědi respondentů shodli na tom, že rozhodně nějak obohaceni jsou, v čem toto obohacení ale tkví je velmi pestré. Dá se rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou obohacení, která vznikají do určité míry vědomě tím, že asistentovi klient předá něco praktického. Druhou skupinou jsou obohacení, která vznikají nevědomky a to zkušenostmi, které asistenti díky klientům získají.

- Vědomě mě učí mě něco praktického

„Každý klient mě něčím obohatil. Koukám se na ně, jako na lidi, od kterých se můžeš hodně naučit. Není žádný rozdíl mezi hendikepovaným a „zdravým“. Od každého se můžeš spoustu naučit a naopak.“

„Často mě klient něco naučí. Hodně to bývají praktické věci, jako nějaký recept či využívání nějaké věci třeba v domácnosti, také jsme už přečetla a viděla hodně filmů a knih.“

- Nevědomě mi ukázali nový přístup k životu

„Myslím, že mě určitým způsobem poznamenává každý klient. Od každého je se co učit, jejich přístup k životu. Člověk si uvědomí, že některé věci v jeho životě jsou prkotiny.“

„Všichni klienti mě poznamenali svými životními příběhy a otevřeli mi cestu k větší pokoře vůči tomu, co mám a jaký můj život je.“

„Dozvěděla jsem se spoustu věcí a vlastně mi někteří klienti dost otevřeli oči a tím mě hodně obohatili. Naučili mě, že ne každý problém, který řeším, je problém, protože jiní lidé mohou řešit mnohem důležitější věci.“

„Naučila jsem se, že nic není problém a že život je krásný.“

„Klienti mě obecně poznamenali tím, že nejcennější, co máme, je život a vztahy s lidmi. Měli bychom se radovat z toho, co máme, a je-li něco, co nám vadí, tak je třeba s tím bojovat a hledat možnosti, jak svůj problém vyřešit.“

„Každá setkání člověka něčím obohatí. Jenom je potřeba být vůči tomu pozorný a vnímavý. Ale já osobně obdivuju míru přijmutí, akceptaci života v jakékoliv formě a podobě, a umění radovat se z těch nejmenších věcí. To je věc, která mě vždy znova a znova překvapuje a je to pro mě velká škola života.“

Shrnutí

Zcela jednoznačně se prokázalo, že klient asistentovi předává mnoho nových poznatků, kterými jej obohacuje. Prvními jsou tedy věci vědomé, kterými jsou primárně věci praktické, jako je doporučení knihy, naučení receptu nebo naučení využívání kompenzačních pomůcek. Mnohem většími a dle mého názoru i podstatnějšími poznatky jsou ty, které vznikají nevědomě. K těm dochází nepatrně, ale míra obohacení je dle asistentů vnímaná jako velmi velká a podstatná. Jsou jimi převážně určité pohledy na život a svět kolem nás. Ukazuje se, že jsou to věci, kterých by si asistenti jinak nevšimli nebo jim sami od sebe nedošli. Současně se jedná hlavně o záležitosti, které mohou být klíčem k tomu, žít snazší život. Jsou jimi například radost ze života, radost z maličkostí, hledání řešení na místo potíží nebo vážení si toho,

co máme. Zdá se, že tato fakta dala asistentům to největší a nejdůležitější a tím je právě ono obohacení, které si nyní nesou.

Otázka č. 11 - Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Na tuto otázku už mnozí asistenti neměli co odpovědět. Nicméně se však našli ti, kteří sdělit něco chtěli. Odpovědi se převážně týkali toho, že je osobní asistence skvělá věc a že ji rozhodně doporučují vyzkoušet každému, protože jim samotným dala mnoho.

„Myslím si, že asistování je takový druh pomoci, kdy nejen, že pomáháš ty druhým, ale i oni pomáhají tobě a to tím, že tě díky svým zkušenostem tvoří.“

„Asistování by měl zkusit nejspíše každý člověk, byť jen na pár měsíců, aby si uvědomil, že život je křehký, relativně vzácný a krásný.“

6.2.1.1 Shrnutí celé části

Z rozhovorů s asistenty bylo zjištěno, že většina z nich, se k osobní asistenci dostala skrze jejich studijní obor se zaměřením na sociální práci. To v podstatě může potvrzovat i fakt, že lidé, kteří studují sociální práci mohou mít větší sociální cit i empatii. Ačkoliv se ukazuje, že prvotním záměrem bylo najít si práci, mnozí z asistentů osobní asistenci za práci nepovažují. Spíše je pro ně smysluplným vyplněním volného času či dokonce koníčkem. Rozhovory také potvrzují, že vztah mezi klientem a asistentem je komplikovaná záležitost, a že jsou tyto vztahy velmi přátelské.

Dále je také zjevné, že pociťují v rámci osobní asistence velký přínos pro svůj osobní život. Mnozí z nich považují zkušenost s asistováním za školu života, díky které se změnili jejich pohledy na

svět i na ně samé. Mnozí přímo zmiňují, že pocífuji zisk určitého obohacení, které pro ně má velkou hodnotu. Nečastějšími obohaceními jsou nové pohledy na život, na společnost, na sebe samé i na problémy každodenních dní. Sdělují, že se rozvíjí jejich osobnost a prohlubují se některé schopnosti, jako je například větší všímavost a vnímavost vůči okolí. Celkově z rozhovorů vychází velký zisk pozitivních vlastností, schopností a názorů, které pomáhají asistentům být tím, kým jsou.

6.2.2 Rozhovory s klienty

Rozhovor s klienty byl koncipován tak, aby z něj bylo patrné, zda jim do jejich životů tato služba přináší i něco jiného než jen zprostředkování pomoci, které je primární. Dále ale také to, jak službu jako celek vnímají a jaký pro ně má význam.

respondent	pohlaví	věk	využívání osobní asistence
respondent 1	muž	22	7 let
respondent 2	muž	25	7 let
respondent 3	muž	29	8 let
respondent 4	muž	31	4 roky
respondent 5	muž	33	20 let
respondent 6	muž	37	22 let
respondent 7	muž	44	10 let
respondent 8	žena	23	8 let
respondent 9	žena	24	8 let
respondent 10	žena	26	9 let
respondent 11	žena	27	10 let
respondent 12	žena	31	15 let
respondent 13	žena	33	3 roky
respondent 14	žena	35	15 let
respondent 15	žena	48	11 let

Otázka č. 1 - Co si o této službě myslíš?

Z rozhovorů vzešli nejčastěji tyto odpovědi:

- Je to potřebná služba, která poskytuje nenahraditelnou pomoc

„Myslím si, že je to potřebná služba.“

„Je to pro mě naprosto nenahraditelná pomoc.“

„Jsou to potřební lidé. Osobně bych bez asistence nemohla existovat.“

- Existence této služby je velmi užitečná

„Je pro mě užitečná.“

„Že je absolutně skvělá.“

„Je to dobré pro seznámení a získá člověk mnoho zkušeností, jeden od druhého.“

„Je to báječná a duchaplná záležitost.“

- Mohla by být lepší

„Mohla by být lepší, stejně jako každá věc, ale jsme za ni ráda.“

„Je to dobrá věc, i když se na ni občas najdou mouchy.“

Shrnutí

Ukázalo se, že uživatelé této služby vnímají službu nejen jako velmi potřebnou a nenahraditelnou pomoc, ale zároveň také jako něco mnohem více. Pro někoho je to třeba jedinečná možnost poznat nové lidi nebo získat nové zkušenosti. Některé z reakcí byli i částečně negativní. Je zcela normální, že uživatelé zde pocífuji nějaké nedokonalosti či nedostatky, nicméně ve výsledku uznávají, že i tak je tato služba velmi dobrá.

Otázka č. 2 - Co pro tebe asistence znamená?

Je zcela jasné, že pro každého znamená každá věc něco jiného, proto mě zajímalo, co znamená osobní asistence pro uživatele. Nejčastěji to bylo:

- Můžu dělat to, co mám rád

„Velkou a důležitou část mého života.“

„Vyplnění volného času, přátelství, pomoc.“

„Znamená to ro mě, že můžu žít doma a dělat si co chci.“

„Díky asistenci jsem si našel praxi a potom i práci.“

- Velkou pomoc

„Znamená pro mě velkou pomoc při cestování v MHD.“

„Asistence pro mě znamená radu a pomoc, jak se rozvíjet.“

„Obrovskou pomoc v mém životě.“

- Samostatnost

„Splněný sen. Vysvětlím to. Dřív se o mně starala maminka, ale dospěla jsem a chtěla jsem žít sama. Studovat, pracovat, bavit se. A to všechno teď díky asistenci mám.“

„Samostatnost!“

- Zprostředkování kontaktu s okolím

„Mnoho zkušeností a pozná člověk alespoň spoustu nových lidí.“

„Především pomoc při věcech, který sám nedokážu, ale taky zprostředkování kontaktu s okolím.“

„Setkávání se s lidmi. To asi především.“

Shrnutí

Dle očekávání dopadli i výsledky, reakce uživatelů byli skutečně pestré.

Pro někoho znamená osobní asistence hlavně velkou pomoc, bez které

by se ve svém životě neobešli. Pro jiné znamená možnost dělat to, co mají rádi. Navštěvovat zájmové činnosti, možnost chodit do práce nebo prostě moci dělat to, co chtějí. Také se zde často objevovala možnost toho být samostatný. Několik klientů uznává, že nejen, že jim osobní asistence pomáhá k tomu, moci žít samostatně, ale že je vlastně důvodem toho, že se vůbec osamostatnili. V poslední řadě vnímají také jednu podstatnou skutečnost. Asistence jim zprostředkovává kontakt s okolím. Mohou díky ní vídat lidi, které mají rádi. A co více, mohou díky ní poznávat lidi nové.

Otázka č. 3 - Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Na tuto otázku bylo odpovězeno dvěma základními odpověďmi:

- Něco jiného

„Vnímám to tak napůl jako profesionální službu a napůl jako procházku s kamarádem. Takové jsou v asistenci vztahy. Přesně někde v půlce.“

„Asi ji vnímám tak napůl. Někteří asistenti jsou spíš kamarádi a jiní jsou jen pracovníci, co mi pomůžou.“

„Je to něco jinýho. Je to pro mě o určitým vztahu s člověkem a záleží mi na tom, aby když s tím člověkem společně komunikujeme a pracujeme, aby nám bylo dobře.“

„Asistence je spíš taková příjemná varianta, jak naplnit své potřeby a cíle.“

„Jako přátelství a pomoc.“

- Potřebná služba

„Asistenci vnímám jako hodně potřebnou službu pro lidi s handicapem.“

„Jako službu, kterou bohužel musím využívat, abych mohla žít samostatně.“

„Je pro mě velkou pomocí, bez které bych neuměla žít.“

„Chtě nebo nechtě, vždycky to bude služba. Ale služba s výhodami. Je to služba, která vám nejen zajistí pomoc, ale i nové přátele.“

Shrnutí

Odpovědi na tuto otázku ukázali, že pro některé uživatele je osobní asistence jen službou, která sice může skýtat i nějaké výhody, ale stále zůstává službou. A jako takovou ji mnozí berou, protože je pro ně životně důležitá. Byly zde ale i reakce opačné, které samozřejmě nezavrhovali fakt, že je to pro ně důležitá služba. Nicméně se ukázalo, že je pro ně spíše něčím jiným, něčím, co mnozí ani nedokázali popsat. Mnoho z nich řeklo, že je to pro ně profesionální služba napůl a v té druhé je to spíše příjemné setkání s kamarádem. Nicméně ani na vteřinu nezavrhl část, která je hlavně profesionální, pouze zmiňují, že asistence k tomu všemu obsahuje ještě přidanou hodnotu přátelství.

Otázka č. 4 - Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Nejčastější zkušenost, kterou klienti se službou mají se ukázala být zkušenost pozitivní, ale nejen to:

- **Pozitivní**

„Tak vždycky se najdou chyby, ale v podstatě pozitivní.“

„Pouze pozitivní.“

„Hlavně pozitivní.“

„Pozitivní. Pomáhá mi dělat to, co mě baví.“

„S asistenty mám zkušenosti různé, ale hlavně pozitivní.“

- **Obojí**

„Pozitivní i negativní.“

„Pozitivní i negativní, hodně záleží na tom, jak si s asistentem navzájem sedneme. Také je stěžejní, že ne každý člověk je na tuto práci stavěný.“

„Zkušenosti mám za ty roky pozitivní i negativní (těch je méně).“

Shrnutí

Nejčastějšími odpověďmi se tedy stala pozitivní zkušenost. Ta byla posílena oproti ostatní ve velké míře. Nicméně se zde ukázala i odpověď, že klienti službu vnímají nejen pozitivně ale i negativně. Jako stěžejní problém se ukazuje hlavně to, že ne s každým asistentem najdou společné téma nebo dokonce, že se setkají s asistentem, který na tuto práci není vhodný. Což soudí dle toho, že postrádá nějaké sociální chápání. V podstatě ale informují, že těch negativních zkušeností mají z praxi mnohem méně.

Otázka č. 5 - S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Téměř ve všech reakcích se ukázala jako stěžejní odpověď, že jsou až na malé výjimky velmi spokojeni. Klasifikovat asistenty do skupin, pro ně bylo složité, proto je zde jednotná obecná odpověď. Nyní se tedy podíváme, s jakými asistenty se setkávají:

- **S různými**

„Setkávám se s různými asistenty.“

„S tolika lidmi, že to ani neumím shrnout do jednoho vyjádření.“

„S různými asistenty. Hlavně teda s lidma, který jsou v mém věku.“

„S hodnými, mladými, usměvavými, pozitivními a občas i s někým nepříjemným.“

„S asistenty, u kterých je znát, že to nedělají jen pro mě, ale i pro sebe.“

„S různými lidmi, někteří mi jsou bližší.“

„Převážně s mladými, někteří jsou velmi příjemní, jiní méně. Spokojená sem ale zatím byla vždycky.“

„Většinou jsou příjemní a ochotní mi pomáhat, takže jsem spokojený.“

„Většinou s mladými studentkami, nespoutanými a nápaditými.“

Shrnutí

Charakterizovat osobní asistenty se ukázalo jako jednoduché, ale zařadit je do nějakých skupin, to bylo velmi složité. Proto je jako obecné znamení skupiny to, že se jedná o asistenty různé. Uživatelé zmínili, že se jedná převážně o mladé studenty. Dalším znamením bylo také to, že se setkávají převážně s příjemnými a pozitivními asistenty. Nepříjemní asistenti se ukazují jako velká výjimka.

Otázka č. 6 - Jak by sis popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Zde je důležité zmínit, že téměř všechny odpovědi potvrzovali fakt, že vztahy s asistenty se rozhodně liší. Jak se tedy liší nebo jaké jsou, to najdeme níže:

- Je to různé

„S někým jsem kamarád, s někým mám pouze pracovní vztah. Nikdy si nemůžete sednout s každým.“

„Jak kdy. To se liší.“

„Stejně tak, jako se asistenti liší, liší se i vztahy s nima. Někteří mi víc sednou, jiný ne.“

„Přesně jak jsem říkala, jsou dvě skupiny. S jedněmi se vám podaří navázat super profesionální a milý vztah. Pak je ta druhá, kde to tak snadné není.“

„Liší se. Každý člověk je jiný.“

„Vztah je jakousi symbiózou.“

„Někteří jsou pro mě i kamarády.“

- **Profesionální**

„Spíše profesionální, formální. Ale samozřejmě jak u koho.“

Shrnutí

Vztahy, které klienti s osobními asistenty mají jsou různé. Zmiňují, že stejně jako se liší vztahy s lidmi v běžném životě, tak se liší i s asistenty. S některými si vytvoří vztahy hlavně přátelské, ale s jinými to možné není. Každopádně přátelská forma, která je spojena s tou profesionální, se ukázala jako ta nejčastější varianta vztahů. Důležité je ale zmínit, že ne každý to tak měl. Dostalo se i odpovědi, že má klient s asistenty vztahy převážně formální a profesionální.

Otázka č. 7 - Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Překvapení během asistence poznal úplně každý klient. Rozdělují se do dvou základních skupin, pozitivních a negativních. Jaká ta konkrétní překvapení byla se dozvíme níže:

- **Negativně**

„Stalo se mi, že mi asistent nutil stravu. Občas se setkám s lidma, pro který asistování není.“

„Většinou jsem překvapená jen když se stane něco negativního.“

„Stalo se mi, že mě asistent zapomněl vyzvednout u autobusu.“

„Jednou se stalo, že asistent přišel hodně pozdě a neomluvil se, to mě teda dost překvapilo.“

- Pozitivně

„Každý den jsem překvapená. Někdy mě nadchne, jak moc odhodlaní někteří lidi jsou. Jsem ráda, že se mnou dokážou podniknout tolik bláznivých nápadů.“

„Jednou mi asistentka navrhla, jestli bych s ní nechtěl jet v létě na dovolenou.“

„Například když mi asistentka ráno donesla sama od sebe snídani.“

Shrnutí

Výsledkem bylo zjištění, že mnohem více jsou uživatelé překvapeni, když nastane nějaká negativní situace. Někdy se jim stalo, že na ně asistent zapomněl, že přišel pozdě nebo že se neomluvil za své chování. Z čehož by mohlo vyplývat to, že je atmosféra na asistenci tak pozitivní, že odchylka pro ně může být šokem. Pozitivní překvapení ale někteří zažili také. Mezi ně patří například to, když s asistentem prožijí nějaký bláznivý zážitek nebo když pro ně asistent udělá něco, co je mimo jeho povinnosti.

Otázka č. 8 - Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Zde byla reakce opět jednotná. Všichni respondenti potvrzují, že se někdy něco zajímavého dozvěděli. Nejčastěji to bylo:

- Mnoho věcí

„Asi nikdy nic speciálního, jen běžné věci.“

„Jé, spousty věcí.“

„Za ty roky jsem se toho dozvěděla hodně. Je to šance si povídat, o všem.“

„Dozvěděl jsem se hodně věcí. Někdy mě asistent předá zajímavý věci, ale konkrétně si nevzpomenu.“

„Hlavně jejich dobrá nálada.“

„Dozvěděla jsem se, že během asistence jde prožít tolik zábavných věcí a poznatků, že to dokáže změnit život.“

- Nevzpomínám si

„Asi ano, ale vůbec si nevzpomenu.“

„O ničem nevím.“

Shrnutí

Vybavit si konkrétní poznatek bylo pro mnoho klientů složité, nicméně i tak si téměř všichni byli vědomi toho, že něco zajímavého se dozvěděli. Ba dokonce, že toho bylo mnoho. Dobrá nálada, zábavné věci nebo nové poznatky, to vše se zde objevuje.

Otázka č. 9 - Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Mezi nejčastější odpovědi patří:

- Myslím si, že ne

„Ne, to si nemyslím.“

„Myslím, že ani moc ne.“

„Mé názor jsou pořád stejné.“

„Asi ani ne, spíš myslím, že já občas změním názor nějakého asistenta.“

- Ano

„Občas mi někdo řekne věc, která později může ovlivnit mé rozhodnutí.“

„To určitě ano. Během života se furt učíš a přeučuješ. To je normální a děje se to i během asistování.“

„Ano, jsem trpělivější, shovívavější a tolerantnější.“

„Ano, díky asistentům jsem se dokonce osamostatnil (v bydlení).“

Shrnutí

Zde byli reakce respondentů dvojí. Jedni tvrdí, že se jejich názor pravděpodobně nijak nezměnil a ti druzí, že se jejich názor rozhodně změnil. Ti, kterým se názory změnili tvrdí, že se u nich změnilo mnoho věcí. Od charakterových vlastností po odhodlání se osamostatnit. Někteří zmiňují, že si jsou vědomi toho, že každá zkušenost v životě je může nějak ovlivnit a tím změnit jejich stávající názory.

Otázka č. 10 - Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Na tuto otázku jsem dostala jednoznačnou odpověď a tou je odpověď, ano:

- Ano

„To určitě ano. Každou chvíli mě někdo nějakým způsobem ovlivňuje.“

„Myslím si, že klienti s asistenty se obohacují navzájem. Každý asistent je specifický. Každý mě obohatí jinak.“

„Každý rozhovor mě něčím obohatí, každý mi něco předá. To je takovou přidanou hodnotou asistence.“

„Některé zkušenosti jsme si vzájemně předávali, a to bylo obohacující.“

„Rozhodně ano, každý den se učíme nové věci od ostatních lidí, hlavně od těch, které vidáme častěji.“

„Každý asistent vám předá kus sebe, už tím, že je na konkrétním místě kvůli vám. A to vás leckdy obohatí chtě nebo nechtě.“

Shrnutí

Z rozhovorů vychází najevo, že klienti zde obohacení vnímají jako významný prvek, který jim předal mnoho nového. Někteří se díky asistentům naučili být více upovídaní, naučili se pohybovat ve společnosti a naučili se orientovat ve financích. Jiní si od asistentů berou pozitivitu a vnímají, že se i více smějí. Spousta klientů také vnímá své obohacení o životní zkušenosti asistentů, které je posouvají dále. Mezi důležitá fakta patří to, že se klienti mnohdy uvědomují, že jsou během asistence často obohacováni. Mnozí tvrdí, že je to jedna z přirozených součástí asistence a že je to jakási přidaná hodnota celé služby.

Otázka č. 11 – *Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?*

Zde se opět nachází v podstatě jednotvárné odpovědi, které v podstatě říkají to, že je skvělé, že tato služba existuje. Zajímavými odpověďmi byly tyto:

„Myslím si, že každý, kdo začne asistovat, dostane velkou schopnost a to tu, že začne lépe rozumět sám sobě.“

„Asistence je něco, co pomáhá propojovat lidi, které by se v běžném životě nikdy nesetkali.“

Shrnutí

Téměř všichni klienti v závěru rozhovoru sdělovali informace o tom, jak je skvělé a užitečné, že služba osobní asistence existuje. Mnozí svou reakcí jako by se snažili službu vychválit, a tak do ní nalákat nové

asistenty. Jiní ještě dodávají, jak moc důležitá pro ně služba je, že se díky ní nachází tam, kde zrovna jsou.

6.2.2.1 **Shrnutí celé části**

Z rozhovorů s uživateli služby vchází najevo, že osobní asistence je pro ně z velké části velmi důležitá služba, což je pochopitelné. Z velké části je to ale pro ně i možnost poznat nové přátele, být mezi lidmi, možnost dělat to, co mají rádi. Nejčastěji vnímají osobní asistenci napůl jako službu a zároveň jako čas strávený s přáteli, se kterými je tento čas většinou stráven pozitivně. Pohybují se mezi nimi asistenti, kteří bývají pozitivní, a to dopomáhá tomu, že služba probíhá tak, že jsou s ní klienti spokojeni. Vztahy s osobními asistenty mají velmi podobné jako názor na to, co pro ně osobní asistence znamená. A to převážně přátelské. Důležité je zde ale zmínit to, že je jako přátelské pociťují zhruba někde na půl, jsou si totiž vědomi toho, že druhá polovina je vztah profesionální.

Podíváme-li se na poznatky z toho, zda pociťují klienti během asistence zisk nějakého obohacení, ukazuje se, že mnohdy ano. Nejvíce vnímají jako ovlivňující pozitivní energii, dobrou náladu a odhodlání asistentů, což je velmi obohacuje. Mezi nejčastější obohacení patří získání nových zkušeností a nových poznatků. Podstatné je také to, že si velmi dobře uvědomují, že během asistence, stejně jako během každé jiné interakce, dochází k obohacování. Také si uvědomují, že tato obohacování jsou ve velké míře vzájemná.

6.3 Shrnutí celého výzkumu

Nyní se dostáváme k finální části mého výzkumu a tím je jeho celé, kompletní shrnutí, do kterého zapojím obě dvě výzkumné části, čímž je i zároveň porovnám. V první části rozhovorů s osobními asistenty jsem se zaměřovala na jejich prvotní motivaci a očekávání, které na začátku měli. Zde se ukázalo, že očekávání osobní asistenti neměli zpočátku žádná, spíše se zde ukazoval prvotní strach. Ten ale brzy vymizel a předčili ho pozitivní zkušenosti. Také je zde zjevné, že mnoho asistentů nepovažuje asistování za práci, ale spíše zábavu nebo dokonce školu života. Během níž získávají nejen nové zkušenosti, ale i nové hodnoty. U rozhovorů s uživateli služby se v první části zaměřuji na jejich názor na službu jako komplex. Zde se ukázalo, že většina klientů vnímá osobní asistenci spíše jako něco jiného, nežli jako typickou službu, během které je jim poskytována potřebná pomoc. Něco, během čeho získávají nové zkušenosti a nové přátele. Z čehož plyne fakt, že osobní asistenti a klienti mají obecný pohled na službu velmi podobný.

Otázky, u nichž byli respondenti dotazováni na vzájemný vztah, vypověděli v podstatě dost podobně. Obě skupiny respondentů potvrdili, že se jedná o vztahy velmi přátelské a že je to pro ně napůl profesionální a napůl přátelská služba. Se vztahem zároveň i souvisí samotné obohacování. Rozhovory ukázali, že i asistenti i klienti vnímají v rámci osobní asistence i zisk nějakého obohacení, které je pro ně mnohdy užitečné. U osobních asistentů se ukázalo, že se jedná mnohdy o obohacení o nějaké vnitřní hodnoty a pohledy na svět. Díky klientům

si uvědomují, jaké banálnosti je v životě trápili a odnáší si větší pochopení pro okolí. Mnohdy se více naučili vážit si maličkostí, sebe i života samotného. Také díky asistování zbohatli o nové pozitivní vlastnosti, jako je vnímavost a všímavost. Ukazuje se také to, že díky větší vnímavosti si začali více všimnout bariér, které jsou kolem nich a více se zabírají sociální politikou a sociální problematikou celkově.

U klientů bylo zjištěno, že byli obohaceni o nové pohledy na společnost. Mnozí vnímají zisk nových poznatků a zkušeností. Dále ale také například to, že je asistenti obohatili o to, že se naučili být více optimističtí a mít více pozitivní energie. Podstatné u obou skupin respondentů je to, že si všichni uvědomují fakt, že je osobní asistence obohatila o mnoho nového, což pro jejich život má velký význam. Ačkoli u osobních asistentů se ukázala vnímavost vůči obohacení větší, je zjevné, že si klienti velmi dobře uvědomují, že je často interakce s asistentem obohacuje. Jen je pro ně složité toto obohacení popsat. Faktem je, že obě skupiny respondentů se shodli na jednom. A to na tom, že se rozhodně obohacují vzájemně, protože je to zcela přirozená záležitost.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala tématem vzájemného obohacování mezi osobním asistentem a uživatelem osobní asistence. Práci jsem rozdělila do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsem se zaměřila na popsání pojmu osobní asistence, včetně jeho historického a legislativního zakotvení. Také jsem zde upřesnila, jak se osobní asistence definuje, jaké druhy osobní asistence známe a jaké principy uznává a řídí se jimi. Také jsem popsala subjekty, které do osobní asistence patří. Těmi je organizace (v mém případě konkrétně Asistence o.p.s.), osobní asistent a uživatel služby. U každého ze subjektů jsem zmínila jeho charakteristiku, případně i předpoklady. Další kapitolou teoretické části je vztah mezi osobním asistentem a klientem, kde se věnuji tomu, co konkrétně tento vztahem znamená a v čem spočívá. V následující kapitole jsem popsala pojem vzájemné obohacování, jeho součásti a podmínky. V poslední kapitole ještě zmiňuji novodobou kampaň, která vznikla na podporu osobní asistence, s názvem Asistujeme.cz.

V praktické části jsem se věnovala rozborem uskutečněných rozhovorů s osobními asistenty a klienty z Asistence o.p.s. Ty jsem rozdělila na dvě skupiny, které jsem jednotlivě popsala a následně porovnávala jejich výsledky a celou výzkumnou část zrekapitulovala. Z výzkumného šetření vyšlo najevo, že respondenti skutečně vnímají jako součást vykonávání osobní asistence i určitou formu obohacování, která je pro ně přínosná. U obou skupin respondentů se ukázalo, že si jsou vědomi toho, že je zcela přirozené, že mezi lidmi, kteří mají určitý

vztah, může docházet k vzájemnému obohacování. Zde je právě podstatný onen samotný vztah. Ten popisují jako většinou velmi přátelský, založený na vzájemné důvěře a respektu. Také zmiňují, že vše je závislé nejen na vztahu, ale i na tom, jak často se klient a asistent stýkají.

U osobních asistentů se ukázalo, že pro ně obohacení získané během asistence, znamená především uvědomění si nových hodnot a postojů, které změnili jejich pohled na život. Mnohem více si nyní váží života, radují se ze všeho a cení si i maličností. Také mnohem více vnímají nespravedlnosti okolí. Všímají si více ostatních lidí a bariérovosti prostředí. Klienti se cítí obohaceni o nové pohledy, poznatky, zkušenosti a názory. Cítí se být díky asistentům mnohem více optimističtí a vnímají na sobě i pozitivnější pohled na svět.

Z výzkumu je zjevné, že ke vzájemnému obohacování dochází téměř pravidelně a přirozeně. Dokonce cítím z porovnání obou skupin rozhovorů, že nejen, že se respondenti vzájemně obohacují. Ba dokonce, že se jedná o jakýsi pomyslný kruh. Klienti působí na asistenty pozitivně, ti si díky nim uvědomují, jak krásné může být žít život bez ohledu na to, zda máte nějaké postižení. Což je vede k tomu, že si více váží života a všeho, co jim přináší. Z čehož plyne, že jsou mnohem více optimističtí, a to opět předávají klientům, kteří zmiňují, že je pozitivní energie asistentů nabíjí. Klienti se tak obohacují o optimismus a pozitivitu asistentů a ta se stává jejich součástí. Při dalším kontaktu tak opět předávají klienti pozitivitu asistentům a tím se kruh uzavírá.

Tato zjištění mě velmi inspirovala a ukázala mi, že práce v sociální sféře je skutečně přínosnou a významnou. Myslím si, že fakt, že během osobního asistování nedochází jen k poskytování péče, by mohl být velkým lákadlem pro další nové asistenty i klienty. A to proto, že tím obě strany získávají i něco mnohem cennějšího. Zkušenost s osobní asistencí se ukazuje jako velmi významná součást života všech zúčastněných, která spoustu lidí utvořila v ty, kterými jsou a která jim ukázala co je smyslem života.

Seznam literatury

BARTOŇOVÁ, Miroslava, Dagmar OPATŘILOVÁ a Marie VÍTKOVÁ. *Přístupy k dětem a mládeži se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním mimo školu: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2013. ISBN 978-80-7315-242-0.

GUGGENBÜHL-CRAIG, Adolf. *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2007. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-7367-302-4.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 2., rozšířené a přepracované vyd.* Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.

MATOUŠEK Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807-3673-680.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.

PLAŇAVA, Ivo. *Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy – dovednosti – poruchy*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0858-2.

SLOWÍK, Josef. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-691-9.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3.

TOLAN, Janet. *Na osobu zaměřený přístup v poradenství a psychoterapii*. Praha: Portál, 2006. Spektrum (Portál). ISBN 80-736-7146-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Elektronické zdroje

Asistence o.p.s.: Základní informace [online]. [cit. 2017-05-13]. Dostupné z: <http://www.asistence.org/zakladni-informace>

Asistujeme.cz [online]. Praha: Asistence, o.p.s., 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://asistujeme.cz/>

Asociace pro osobní asistenci: Základní údaje: Co je osobní asistence. [online]. 2008 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/zakladni-udaje>

HRDÁ, J. *Osobní asistence: obecné informace o této sociální službě pro občany, kteří potřebují ke svému životu pomoc druhé osoby.* Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/obecna.pdf>

HRDÁ, J. *Osobní asistence: příručka postupů a rad pro klienty.* Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online], [cit. 03.11.2017]. Dostupné z: <https://www.apoa.cz/index.php/o-osobni-asistenci/brozury>

HRDÁ, J. *Osobní asistence: příručka postupů a rad pro osobní asistenty.* Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online],[cit. 03.11.2017].Dostupné z:https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_osobni_asistenty.pdf

HRDÁ, J. *Osobní asistence: příručka postupů a rad pro poskytovatele.* Praha: Pražská organizace vozíčkářů, [online],[cit. 03.11.2017]. Dostupné z: https://www.apoa.cz/media/dokumenty/brozury/pro_poskytovatele.pdf

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, In: 01.10.2017. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Přílohy

Příloha – rozhovory s asistenty (č. 1 - č. 15)

Rozhovor s asistentem č. 1

Pohlaví: žena

Věk: 22

Délka asistování: 2 roky.

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

K osobní asistenci jsem se dostala náhodou. Ve světě lidí s postižením žiji od mala, jelikož mám sestru s DMO. To mě vedlo následně k tomu, zvolit si pro svou bakalářskou práci téma DMO. Zašla jsem do Asistence o.p.s., kde jsem se s koordinátorkou dohodla na spolupráci.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Zprvu jsem se trochu bála. Sestra má lehčí formu DMO a tak jsem se bála, jestli budu zvládat práci i s lidmi s větším rozsahem postižení. Také jsem měla obavy, jestli mi nebudou vadit asistence spojené s osobní hygienou. Nakonec jsem ale zjistila, že mi nic z toho nevadí a že nemám s ničím problém.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapilo mě, jak jsou někteří klienti nesmírně chytrí. Musím se přiznat, že jsem všechny nejdřív podceňovala. Pak jsem ale zjistila, že jsou to lidé se stejným myšlením jako my.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Určitě to není práce. Jak už jsem říkala, pomoc druhým mě naplňuje. Je to pro mě obrovská zkušenost, která mě baví.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Zkušenosti mám snad jen dobré.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Samozřejmě nikdo nejsme stejný. Každý je jiný. Každý má své plusy a své mínusy. Každý prožívá a reaguje rozdílně. To je na tom skvělé, že každá asistence je jiná.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Znamená to pro mě nové zkušenosti, nové kamarády, nové přístupy k životu.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Nevzpomínám si nic konkrétního, ale rozhodně by se něco našlo.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Ano. V asistenci jsem se začala setkávat s podobnou sortou lidí, kteří v sobě mají plno pozitivní energie. Pomáhá mi pomáhat druhým a díky tomu se mám lépe.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Ano, díky jedné klientce, která přes své rozsáhlé zdravotní problémy drží stále pozitivní přístup k životu a dbána svou životosprávou. Od té doby jsem začala vnímat svět jinak. Naučila jsem se, že nic není problém a že život je krásný.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Asi nemám na srdci nic dalšího.

Rozhovor s asistentem č. 2

Pohlaví: žena

Věk: 22

Délka asistování: Jeden a půl roku.

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Praxe, kterou jsem měla ve škole a pak už jsem u toho zůstala.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Má očekávání byla ta, že jsem se chtěla prakticky naučit teorii ze školy.

Pochopit život lidí s bariérami a tato očekávání se naplnila.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Že je snazší, než se na první pohled zdá. A taky, že je hodně obohacující.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Spíše obohacující trávení času, dělání dobré věci a užitečná práce, která má smysl.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Převážně pozitivní, s většinou jsem si vytvořila dobré vztahy.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Každý klient je jiný, s někým si víc rozumím, s někým méně. Za někým jdu natěšená a s radostí, za někým jdu pouze s cílem to odasistovat.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Asi se budu opakovat, ale znamená pro mě trávení volného času užitečným a přínosným způsobem.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Spoustu věcí. Například to, že Vyšehrad je bezbariérový pouze z jedné strany (smích).

9. Máš pocit, že ses nějak změnila nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Ano. Uvědomuju si bariéry kolem nás a bariéry v lidech kolem nás. A také už nevidím problémy v maličkostech.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Myslím, že mě určitým způsobem poznamenává každý klient. Od každého je se co učit, jejich přístup k životu. Člověk si uvědomí že některé věci v jeho životě jsou prkotiny.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Myslím, že vše bylo řečeno. Snad jen, že asistenci doporučuju všem.

Rozhovor s asistentem č. 3

Pohlaví: žena

Věk: 19

Délka asistování: Přes 2 roky.

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

K osobní asistenci jsem se dostala díky přípravě na přijímačky na vysokou školu, kde bylo nutné doložit praxi. Také v tom byla zvědavost a snaha pomáhat druhým.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Žádné konkrétní představy jsem asi neměla, ale nedokázala jsem si vůbec představit, s jakými obtížemi se lidé s postižením dennodenně potýkají.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Právě zkušenosti s každodenními problémy, kterým jsem vůbec – ve svém zdravém těle - čelit nemusela.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Já hlavně dobrovolnicím, takže asistenci za práci nepovažuji – ani v létě na puřáku, který mám proplacený. Jela bych i tak, kvůli lidem, přírodě, srandě a dobrému pocitu.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Všechny jsou dobré.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Z mojí strany dobré a doufám, že je to tak vzájemně. A samozřejmě je každý rozdílný – ostatně jako všichni lidé.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Smysluplné využití času.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Asi už bych se opakovala, ale vlastně zrovna dneska jsem se třeba s klientkou dozvěděla spoustu zajímavostí z psychologie.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě, vnímám víc bariér, nespravedlností v našich osudech, víc se zajímám o sociální politiku. A snad jsem víc vděčná za své zdravé tělo.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Všichni klienti mě poznamenali svými životními příběhy a otevřeli mi cestu k větší pokoře vůči tomu, co mám a jaký můj život je. A díky každému z nich jsem si začala uvědomovat bariérovost veřejného prostoru i společnosti.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Nevím, co bych ještě dodala.

Rozhovor s asistentem č. 4

Pohlaví: muž

Věk: 21

Délka asistování: 3 roky, ale v současné době už neasistuju

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Zaměření oboru na univerzitě.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Neměl jsem žádná očekávání, nebo si na ně už nepamatuji.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Rozhodně mě asistování překvapilo spoustou zážitků a situací, které jsem se musel naučit vyřešit. Dostalo mě to z mé komfortní zóny a poznal jsem opravdový život.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Když jsem asistoval, byl to pro mě přivýdělek, jako práce se to považovat asi nedá. Zajímali mě hlavně zkušenosti.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Mám pouze pozitivní zážitky, z kterých se mohu poučit. Ovšem, že to bylo někdy velice těžké, nikoli negativní.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Každý klient je jiný, to ví každý, kdo někdy asistoval. Mám s klienty dobré vztahy, ale držím si k nim „asistenční“ odstup.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Nové zkušenosti a prolomení osobních limitů. Posunutí do nové sféry života, další level up.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Spoustu věcí, jak si poradit bez rukou, nebo nohou. Dozvěděl jsem se toho samozřejmě mnohem více, ale tyto věci jsou stěžejní a doufám, že je nikdy nebudu potřebovat.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Jednoznačně se mi změnil pohled na svět i sebe samotného. Cení si všeho, co mám. Hlavně toho, že se ráno probudím a nepotřebuji asistenci k tomu, abych mohl na záchod. Lidi s hendikepem začali být velkou součástí mého života. Trávím s nimi hodně času, i když je to někdy náročné, ale pro ně to musí být podobné. Obecně jsem se stal velice „free“.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každý klient mě obohatil. Koukám se na ně jako na lidi, od kterých se můžeš hodně naučit. Není žádný rozdíl mezi hendikepovaným a „zdravým“. Od každého se můžeš spoustu naučit a naopak.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistování by si měl zkusit nejspíše každý člověk, byť jen na pár měsíců, aby si uvědomil, že život je křehký, relativně vzácný a krásný.

Rozhovor s asistentem č. 5

Pohlaví: muž

Věk: 24

Délka asistování: 5 let

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Hledání volnočasové aktivity.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Má očekávání byla, že to bude smysluplná činnost humanitního zaměření, a to se stále naplňuje.

3. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Současně tak 50:50 a to, ačkoliv jsem jen dobrovolník. Podílím se na vedení divadelního klubu, a to mi nyní přiděluje dost starostí. Ale dřív jsem to nikdy jako práci nepovažoval.

4. Překvapilo tě asistování něčím?

Vlastně ano. Fakt, že jsem u ní zůstal 5 let. Ale to je samozřejmě trochu nadsázka. Samotná asistence mě překvapila plno věcmi.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Velmi pozitivní.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Ty jsou samozřejmě různé. S některými trávím čas raději než s jinými.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Volnočasovou aktivitu, inspiraci, smysluplnou náplň času. No a taky v obrovském, osobní rozvoj.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Někteří klienti mají velmi zajímavé životní příběhy.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Ano. Vnímám všechny lidi i situace s větším odstupem a klidem. Za těch pět let rozhodně se mé názory rozhodně změnili. Je to dlouhá doba. Potkal jsem spoustu lidí a zažil spoustu situací.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Občas mě někdo překvapí neočekávanou bystrostí, pozorností a talentem. To je pro mě motivující.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Myslím si, že asistování je takový druh pomoci, kdy nejen, že pomáháš ty druhým, ale oni pomáhají tobě a to tím, že tě díky svým zkušenostem tvarují.

Rozhovor s asistentem č. 6

Pohlaví: muž

Věk: 24

Délka asistování: Cca 2 roky s asi tříměsíční přestávkou.

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Řekla i o tom kamarádka, chtěl jsem nějakou slušnou práci, která by mi ale pomohla si vydělat na nájem.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Očekávání jsem neměl. Možná jsem se předem trošku bál, pak jsem ale zjistil, že moc není čeho.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

No vlastně tím, že to není tak složitý, jak to zprvu vypadá a že se není čeho bát.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Je to prostě taková fajn práce, kde člověk nepracuje v napětí, ale zároveň se u toho baví.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Různé. Asi nevím, co bych k tomu víc řekl.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Ne, vztahy jsou různé, stejně jako s lidmi, kteří nejsou mými klienty.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Důvod ráno vstát, důvod poznávat lidi a důvod měnit názory.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Ano, určitě spousta věcí. Pronikl jsem do světa vozíčkářů, do jejich starostí apod. A vůbec jsem se díky asistenci seznámil i s pár milými lidmi, kteří se stali mými přáteli.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Samo sebou. Primárně jsem začal vnímat lidi s postižením jinak než dřív.

A to i problémy kolem sebe.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Určitě ano, potkal jsem několik velmi zajímavých lidí. Potkal jsem i několik lidí, se kterými se mi asistence nelíbila, i takové zkušenosti jsou pro člověka zajímavé.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Je zvláštní, jak lidi kolem koukají na vozičkáře. Nevím, jak bych ty pohledy popsal. Snad strachy, neznalost, obavy. Toho jsem si nikdy dřív nevšiml.

Rozhovor s asistentem č. 7

Pohlaví: muž

Věk: 23

Délka asistování: 1 rok

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Vlastně to bylo propojení s divadlem. Začal jsem asistovat na divadelním klubu.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Očekával jsem náročnější práci v rámci zkoušení divadla, což se naplnilo zpočátku. Při častějším setkávání se však tato práce stává jednodušší, a to i při porovnání s prací s dětmi.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Vlídností a vstřícností klientů.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Je to naprostý opak práce, už to, že to dělám dobrovolně mi to dost určuje. Ale zároveň taky atmosféra, která je tak nějak automatická.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Člověk zjistí, jak pozitivně naladěni lidé to jsou, takže v celku dobré, najdou se ale výjimky.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Samozřejmě, že není. K někomu chovám větší sympatie než k jinému.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Je to plnohodnotné využití volného času.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Samozřejmě. Samotné příběhy některých lidí jsou zajímavé a jejich přístupy k životu.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Změnilo se dost, ale tak nějak neurčitě.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

No, určitě ano, ale neumím to nějak vysvětlit.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Jen snad to, že během přejíždění na asistenci máš občas dost času, takže díky tomu cestou můžu studovat. Naposledy jsem díky tomu přečetl Platona.

Rozhovor s asistentem č. 8

Pohlaví: žena

Věk: 23

Délka asistování: Zhruba 2 a půl roku

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Úplně na počátku mi osobní asistenci řekla kamarádka, jenže sem tehdy byla ještě moc líná na to, se přihlásit. Potom jsem byla na praxi, kde jsem poprvé přišla do kontaktu s vozíkem a hned jsem věděla, že je to to, co chci dělat. No a bylo to.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

V podstatě jsem očekávala, že to bude jen plnohodnotná brigáda, kde budu dělat něco dobrého pro druhé. Překvapilo mně ale to, že jsem to jako brigádu v podstatě nikdy nebrala.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapilo a překvapuje denně. Vlastně každý člověk, každá asistence, všechno.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

V podstatě je spíš příjemným naplněním volného času. V podstatě mi je někdy až hloupý si nechat podepsat asistenci, když si ji tolik užiju, na druhou stranu, jako student nemůžete trávit 40 hodin měsíčně dobrovolností, když potřebujete nějaký výdělek. Ale co se týče atmosféry celé asistence, je spíš než jako práce nastavená jako přátelská výpomoc. Oproti mým předchozím zkušenostem s brigádami, to byl opak 180°.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Převážně pozitivní, samozřejmě se najdou i ty, kde bych řekla, že zkušenost je negativní, ale v podstatě ji taky beru jako pozitivum, protože mně nějakým způsobem posunula dál a dala mi určitou zkušenost.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

To samozřejmě ne. Nikdy nemáte stejný vztah se všemi známými, a to je taktéž i v asistenci. Některé vztahy jsou více přátelské, jiné více profesionální. Každý jiný.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Nové zkušenosti, zážitky, zábavu, přátelství. A to všechno nejen s klienty, ale i asistenty, které potkávám a poznávám. Za poslední roky se mi díky změně mé osoby, kterou velkou částí přiděluju asistenci, změnili i moji přátelé. A prakticky moji největší a nejlepší přátelé jsou ti, kteří se kolem asistování motají.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Hrozně moc věcí. Třeba jsem se dozvěděla, jak to funguje s příspěvky na péči v praxi, což po teorii ve škole bylo dobré. Taky jsem se třeba dozvěděla, jak to funguje s nárokem na pleny a jak moc omezující to může být, když člověku jsou v podstatě přidělené 3 pleny na den a on jich potřebuje 5. Nebo to, že ne každé místo, které se prezentuje bezbarierovostí, skutečně bezbariérové je.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

No rozhodně ano. Na svět koukám teďka mnohem víc ze široka. Všímám si lidí kolem sebe, zastavuju se u nich. Každý den sleduju bariérovost, což jsem dřív nikdy nevnímala. A samozřejmě i to, co jsem říkala před chvílkou. Změnil se mi kompletně celý pohled na svět, naučila jsem se

vnímat víc hezkých věcí. Víc jsem se naučila řešit opravdu jen to, co je důležité a vlastně asi nebýt tak sobecká a nemyslet jen na sebe a své potíže.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Uf.. no upřímně ano. Zažila jsem spoustu situací, kdy jsem byla něčím překvapená, ohromená nebo zaskočená. Dozvěděla jsem se spoustu věcí a vlastně mi někteří klienti dost otevřeli oči a tím mě hodně obohatili. Naučili mě, že ně každý problém, který řeším, je problém, protože jiní lidé mohou řešit mnohem důležitější věci. Naučili mě, že bych měla na všem špatném hledat nějaké slunce, které to může rozzářit, protože ani postižení není problém.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Myslím, že slov je málo a času taky, jinak by se o osobní asistenci dalo povídat hodiny a hodiny. Je to naprosto úžasná věc. A přijde mi naprosto skvělé, že to není tak, že klienti vděčí mně, za to, že jim pomáhám. Ale zároveň i já vděčím klientům, protože to oni ze mě udělali toho člověka, kterým teď jsem.

Rozhovor s asistentem č. 9

Pohlaví: muž

Věk: 24

Délka asistování: 6 měsíců

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Osobní asistenci jsem se dozvěděl díky stáži ve škole. Líbilo se mi, že můžu dělat prospěšnou práci poměrně jednoduchým způsobem, která je hodně o kontaktu s lidmi a není stereotypní. Navíc jsem dal na doporučení lidí, kteří asistenty již dělali a s prací byly spokojeni.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Očekával jsem, že se naučím víc zvládat nové situace a poznat víc svoje schopnosti, hranice, povahu. Částečně se již očekávání naplnili, pořád se však ještě hodně učím, a proto zůstávají nadále aktuální.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapilo/překvapuje mě hlavně to, kolik různých významů může asistent představovat v životě klienta. Někdo očekává od asistenta pouze fyzickou sílu, jiný také psychickou podporu, pro někoho je asistent společníkem na volnočasové aktivity. Často jsem v očekávání, do jaké role budu u konkrétního klienta postaven.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Asistování je zodpovědná práce, pro mě se stala i koníčkem a dobrým tréninkem pro příští zaměstnání.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Většina mých zkušeností je pozitivních, klienti obvykle neberou práci asistentů jako samozřejmost a snaží se o navázání přátelské atmosféry během asistence. Také většina klientů chápe, že asistent může během asistence chybovat a

nemusí vyhovět všem očekáváním. U nových klientů někdy ze začátku cítím nedůvěru, která však časem ve většině případů pomíjí. Během asistování jsem se už párkrát dostal do situace, kdy jsem musel zvažovat nabídku na čas trávený s klientem mimo asistence v mém volném čase. Nevadí mi to, ale mám rád, když daná osoba dokáže akceptovat případné odmítnutí.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Každý klient je jiný, má jiné požadavky a představy o asistenci. S některými klienty jsme se skamarádili a jsme v kontaktu, s ostatními klienty obvykle bez problémů vycházíme i tak – důležitý je vzájemný respekt.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Asistování pro mě znamená smysluplné vyplnění času, zábavu a možnost rozvíjet vlastní osobnost.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Díky asistenci jsem poznal třeba sport boccia a dozvěděl jsem se o některých nemocech, které jsem předtím neznal.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě se můj pohled na svět změnil. Pochopil jsem, jak potřebné je snažit se budovat společnost, která víc respektuje potřeby lidí s postižením, protože i přes pokrok v této oblasti v posledních letech jsou v každodenním životě pořád omezování oproti zbytku společnosti. Díky asistenci jsem si uvědomil, že je důležitý v životě žít s chybami, které máme a nesnažit se je za každou cenu odstranit.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Stává se to poměrně často. Mně osobně obohacují zejména lidé, kteří jsou navzdory postižení plní pozitivní energie a tu pak přenáší i na mně.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistence je pro lidi s postižením a celou společnost práce nesporně důležitá, a proto je nutné informovat veřejnost o možnosti dělat osobní asistenty a vytvářet podmínky pro to, aby v práci setrvali.

Rozhovor s asistentem č. 10

Pohlaví: muž

Věk: 31

Délka asistování: 10 měsíců

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Jeden čas jsem se staral o babičku, která z důvodu nemoci již není schopna se o sebe postarat. Tahle zkušenost mě přivedla na myšlenku, že bych mohl pracovat s lidma.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Do asistování jsem šel bez očekávání, protože jsem do té doby věděl o životě handicapovaných lidí jen velmi málo.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapilo mě to tím, že to není, tak obtížné a vyčerpávající, jak si často lidí myslí. :)

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Je pro mě práci a každodenní inspirací a velkou školou života.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Skrze pozitivní. Jsou to lidé jako my. Mají dobré a špatné dny. Ale většina klientů vyjadřuje velkou vděčnost, že se najdou lidi, kteří jsou ochotni jim v životě pomáhat, aby mohli vést plnohodnotné životy.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Určitě není. Každý člověk je individualita a od toho se odvíjí i vztahy. Taky záleží, jak často se s klienty setkáváte. Některým lidem asistuju více a potom je ten vztah samozřejmě jiný, mnohdy se takové pracovní vztahy po čase mění v přátelství.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Cestu, jak být užitečný a nápomocný druhým lidem a mít to jako své zaměstnání.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Mě vždycky zajímaly lidské příběhy a osudy. A ty jsou v případě lidí s postižením vždy velmi silné, takže zcela určitě ano.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě, člověk je po takové zkušenosti vnímavější vůči ostatním lidem a taky to trochu přerozná hodnoty a naučí ho to vážit si věcí, o kterých předtím ani nevěděl, že vlastně má. Asistování mně narovnálo pohled na lidi s handicapem. Pochopil jsem, že většina předsudků, obav a strachů je naší iluzí, kterou projektujeme na lidi s postižením. Ty nám potom brání se dostat k těmto lidem blíž a něco se od nich naučit.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každá setkání člověka něčím obohatí. :) Jenom je potřeba být vůči tomu pozorný a vnímavý. Ale já osobně obdivuji míru přijmutí, akceptaci života v jakékoli formě a podobě a umění radovat se z těch nejmenších věcí. To je věc, která mě vždy znova a znova překvapuje a je to pro mě velká škola života.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Myslím, že jsem už řekl vše, co byla potřeba.

Rozhovor s asistentem č. 11

Pohlaví: žena

Věk: 28

Délka asistování: Přerušovaně 4 roky.

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Hlavně náhoda a zvědavost.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Moc jsem nevěděla, co mám od této práce očekávat, prostě jsem to chtěla zkusit, přišlo mi to jako zajímavá zkušenost. Takže na otázku, jestli se tvá očekávání naplnila se těžko odpovídá, ale spíše je předčila, asi jsem si z počátku neuvědomovala, co vše osobní asistence obnáší od psychické podpory přes asertivitu až po potřebnou neústupnost, a to nemluvě o některých fyzických úkonech.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Hned z počátku. Měla jsem hodně klientů a jakožto naprostý laik my dělalo docela problém se orientovat v jejich řeckněme duševní způsobilosti a podle toho s nimi pracovat. To mě určitě překvapilo.

4. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Pracuji s klienty s tělesným a kombinovaným postižením. Myslím si, že s touto skupinou mám už docela bohaté zkušenosti, ale asi je to jen má představa, protože i tak mě klienti neustále něčím překvapují. Tohle je prostě práce, při které se nenudíte.

5. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Mám tuto práci ráda, ale asi to považují hlavně za práci. Je ale pravda, že už bych asi nechtěla dělat mimo sociální sféru, asi už by to pro mě nemělo smysl.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Vztahy s klienty jsou docela komplikovaná věc, je totiž potřeba s nimi mít natolik blízký vztah, aby vám důvěřovali, ale držet si dostatečný odstup, aby to nepřerostlo v něco víc. Samozřejmě i tak je to u každého klienta odlišné s někým si člověk prostě sedne lépe s někým méně.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Je to práce, která je fyzicky i psychicky celkem náročná a možná trochu nedocenená, nicméně vidíte výsledky svého snažení u lidí, kteří to potřebují a dáváte jim co potřebují.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Určitě ano, jen mě teď asi nic moc nenapadá snad to, že se dozvídám o různých lékařských pokrocích a výzkumech o kterých bych asi jinak nedověděla.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě jsem se změnila, ale už tu práci dělám dlouho a asi nedovedu říct, jak jsem se změnila, jen vím, že teď kamkoli jedu podvědomě zkoumám, jak je to místo přístupné pro vozíčkáře □ Určitě se změnil můj názor na postižené lidi obecně. Je to smutné ale dříve jsem je brala jako nemocné lidi, ke kterým je potřeba přistupovat jinak, teď už si to nemyslím, právě to, že k nim chceme přistupovat jinak než ke "zdravím" lidem vytvoří ty odlišnosti a bariéry.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Určitě ano bohužel né vždy je to v dobrém slova smyslu. Obohacuje mě, když vidím jejich snahu stále se zlepšovat, posouvat své hranice dál a když vidím, že má práce s nimi má smysl a oni si jí váží. Někdy, ale člověka naopak zamrzí jejich určitá laksnost. Nedávno jsme v práci dělali benefiční akci na volnočasové aktivity našich klientů, mnohdy bychom jim rádi nabídli například pobytové akce, ale naše organizace si to nemůže vždy dovolit, proto ta benefiční akce, asistenti jí plánovali samy, mnohdy ve svém volném čase a když jsme se snažili zapojit klienty, aby nám pomohly, většinou sme se bohužel setkali, s jakou si lhostejností a pasivitou. Bohužel někdy mám pocit, že si neuvědomují, kolik práce děláme. Ale jak říkám, jindy vidim jak obrovské dělají pokroky a jakou z toho mají samy radost.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Zkusit asistovat, to rozhodně doporučuju každému.

Rozhovor s asistentem č. 12

Pohlaví: žena

Věk: 23

Délka asistování: 2 roky

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Hledala jsem brigádu při studiu sociálních prací a chtěla jsem něco, co by bylo časově flexibilní a zároveň jako praxe do školy, o asistování jsem se dověděla od kamarádky.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Má očekávání se v podstatě naplnila. Čekala jsem, že to bude práce, kde se člověk bude stýkat s různými lidmi a s těmi zažije nové situace, které ho posunou dál. To se v podstatě vyplnilo a dělo po celou dobu asistování.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapil mě asi nejvíc přístup klientů ke svému životu. Jejich nadšení, radost a touha překonávat překážky mi dávalo sílu. Nečekala jsem, že většina bude takto smířena se svým postižením anebo že někdo bude zcela soběstačný. To je prostě ohromná věc!

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Byla to pro mě příjemná práce, která mě posouvala dál.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Každý klient je jedinečný, každý má své individuální potřeby, touhy, cíle, sny, pohled na svět, styl komunikace, přístup k asistentovi. A z této jedinečnosti musí asistent vycházet a takto přistupovat ke klientovi.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Mé vztahy byly většinou na kamarádské bázi, ale nedá se říct, že by ty vztahy vypadali stejně. S každým jsem si rozuměla jinak. Stalo se mi tak to, že jsem si s někým nerozuměla.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Je to pro mě velké obohacení, svědectví lidí a životní zkušenost.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Dozvěděla jsem se spoustu věcí. Co lidé s postižení cítí, čím i prošli, jak na ně reaguje okolí. Pak jsem taky absolvovala kurzy, kde jsem měla možnost poznat další asistenty a teoretické věci a nové trendy

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě změnil. Mám ještě větší radost za to, co mám. Vážím si života a nemám předsudky vůči lidem.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Nemůžu říct, že by mě někdo konkrétní něčím poznamenal, ale klienti obecně mě poznamenali tím, že nejcennější, co máme, je život a vztahy s lidmi. Měli bychom se radovat z toho, co máme, a je-li něco, co nám vadí, tak je třeba s tím bojovat a hledat možnosti, jak svůj problém vyřešit.

Rozhodně nepomůže si stěžovat.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Je potřeba víc asistentů!!

Rozhovor s asistentem č. 13

Pohlaví: žena

Věk: 30

Délka asistování: 8 let

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Měla jsem kolem sebe lidi, kteří dělali v neziskovkách, a jeden z nich mě dotáhl na týdenní pobyt s lidmi s tělesným postižením. Tak začalo moje asistování. Jako dobrovolnicí jednorázově. Pak jsem hledala brigádu s tímto zaměřením a dostala se do Asistence.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Očekávání jsem neměla moc pozitivní. Bála jsem se, že nebudu vědět, co si s lidmi s postižením budu povídat. Nevěděla jsem, jak se manipuluje s vozíkem, ale hned všichni ostatní mi začali pomáhat a postupně jsem zjišťovala, že je to úplně přirozená činnost, někomu pomoci s něčím, co sám nemůže a komunikace není nijak odlišná od komunikace s lidmi bez postižení.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapením pro mě byly spíš drobnosti než celkově asistování. Věděla jsem, že je třeba nahradit ruce nohy, tam kde člověk není až zas tak soběstačný, ale šlo spíš o drobnosti, jako když si chce člověk s druhým fuknout s pivem a čekáš tam nějakou dobu s nataženou rukou a púllitrem, než ti dojde, že si druhý s tebou nefukne. Překvapením pro mě i byl specifický až kolikrát černý humor samotné komunity vozíčkářů, to, jak se lidi s dětskou mozkovou obrnou jednoduše čehokoliv leknou až z toho nadskočí na židli. Hodně mě tahle malá překvapení baví.

4. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Velmi pozitivní. Každý je jiný, žije si svůj život, někteří se dravě snaží žít samostatně, i když se musí zadlužovat a dokola žádat všechny nadace a někdo se drží u rodičů, protože si ani jeden z nich nedokáže svůj život jinak představit. Největší zkušenost ale je, že jsou vděční. Za jakoukoliv podporu v tom, co chtějí dokázat. Většinou nemají kolem sebe tak pevnou základnu lidí, kteří pomohou, a tak jim to nahrazují služby. V těch já se ocitla, tedy jsem v roli toho, který pomáhá, a proto se mi vrací většinou vděk a další tomu podobné emocionální odpovědi.

5. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Považuju práci v Asistenci za skvělou práci, kterou mám ráda. Lidi okolo mě, kteří dělají v ziskové sféře, nemají kolem sebe tak skvělý tým lidí, kteří si navzájem kryjí záda, když nastane průšvih, kteří se navzájem neustále podporují. Práce je to náročná, dost často pracujeme ve stresu, ale všechno to děláme pro hrozně dobrou věc, takže chodím do práce moc ráda.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Dřív jsem měla vztahy převážně přátelské, protože jsem působila v téhle komunitě jako dobrovolník. Nyní, protože pracuju jako koordinátor, mám vztahy rezervovanější. Musím víc hlídat své hranice a pokud někdo hranice překračuje a nedodrhuje pravidla poskytované služby, jsou mé vztahy s některými klienty napjatější. To k tomu ale patří. Ne s každým můžeš být kamarád. Vztah v sociálních službách musí být profesionální, jinak se nedá udržet.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Asistování pro mě znamenalo a stále znamená pomoc ke svobodnému způsobu života. Umožňujeme denně lidem žít tak, jak chtějí, a ne jak jim ústavy nadiktují.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Spoustu věcí.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Rozhodně se můj pohled na svět změnil. Například si všímám překážek a bariér všeho druhu. Toho jsem si dřív nevšimala. Celkově jsem se moc neđívala kolem sebe.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každý den mě obohacuje klient něčím, ale ve smyslu, jakým se obohacují lidé navzájem. V každé komunitě, ve které funguješ, se lidé vzájemně obohacují o zkušenosti, nové informace, ovlivňují své názory, mění hodnoty... To je asi normální. Hodně mě ovlivňuje, jak se lidé denně potýkají s touhou žít samostatně, přestože to nejde absolutně. V některých věcech prostě potřebují asistenty, aby mohli žít samostatně, ale kvůli tomu se musí hodně přizpůsobovat. Plánovat si čas na týden dopředu, pouštět asistenty do svých domácností, přizpůsobovat se bariérám všeho druhu.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistování doporučuju každému, aby si alespoň na chvíli zkusil. Přijďte asistovat do Asistence.

Rozhovor s asistentem č. 14

Pohlaví: žena

Věk: 22

Délka asistování: Rok

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Přestěhovala jsem se od rodičů a hledala jsem takovou práci kterou bych byla schopna dělat při studiu a omylem narazila na facebooku na leták asistence.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

Moc očekávání jsem neměla, nevěděla jsem totiž moc do čeho jdu.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Že je to (alespoň pro mě) mnohem víc psychicky než fyzicky náročná práce.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Je to něco mezi.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Až na velmi velké výjimky velmi dobré.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

Vztahy jsou povětšinou velmi příjemné a mají přátelskou formu. Rozhodně ale nejsou stejné možná bych řekla, že většinou nejsou ani podobné. Je to hodně rozmanité.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Sdílet s lidmi jejich život.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Asi tak tři sta milionkrát.

9. Máš pocit, že ses nějak změnil nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě, učím se mnohem více naslouchat a vnímat potřeby druhého. Také se učím že nemít z nějaké chvíle či situace pocit že je to to nejlepší co se mi kdy stalo neznamena, že to je špatně. Mnohem víc se zaobírám sociální politikou a bezbariérovostí.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Často mě klienti něco naučí. Hodně to bývají praktické věci jako nějaký recept či využívání nějaké věci třeba v domácnosti, také jsem už přečetla a viděla hodně filmů a knih.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Že asistence je super!!!

Rozhovor s asistentem č. 15

Pohlaví: žena

Věk: 26

Délka asistování: Asi 3 roky

1. Co tě k osobní asistenci dovedlo?

Studium sociální práce možnost práce, která se dá bez problémů dělat při škole.

2. Jaká byla tvá očekávání? Naplnila se? Změnila se nějak?

V podstatě netuším, nevím, jestli jsem nějaká očekávání měla.

3. Překvapilo tě asistování něčím?

Překvapilo mě, že asistovat 8letému klukovi s Aspergerovým syndromem je mnohem složitější než pracovat s lidmi s mentálním postižením.

4. Považuješ osobní asistenci za práci nebo je pro tebe něčím jiným?

Byla pro mě častěji zábavou.

5. Jaké jsou tvé zkušenosti s klienty?

Hodně různorodé. Na osobní asistenci jsem měla tři klienty dlouhodobé.

6. Jaké jsou tvé vztahy s klienty? Je každý stejný?

S klienty jsem měla dobré vztahy, s těmi, se kterými už nepracuju, jsem občas v kontaktu.

7. Co pro tebe asistování znamená?

Možnost někomu pomoci smysluplně trávit volný čas.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Na nic konkrétního si nevzpomenu, ale určitě ano.

9. Máš pocit, že ses nějak změnila nebo se ti nějak změnil pohled na svět od té doby, co asistuješ? Změnili se nějak tvé názory? Jak?

Určitě změnil. Baví mě na tom nejvíc, jak jsem poznala, že život s různými postiženími je odlišný. Uvědomila jsem si hlavně jednu věc, a to tu, že bych sama nezládla mít dítě s postižením.

10. Stalo se ti někdy, že tě nějaký klient něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Někdy se to samozřejmě stalo. S některými klienty jsem si byla velmi blízká. Při dlouhodobé asistenci si najednou k sobě najdete takový pohled, že si navzájem důvěřujete a svěřujete své životní příběhy. A to je vždycky obohacující.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Je to výborná životní zkušenost.

Příloha – rozhovory s klienty (č. 1 – č. 15)

Rozhovor s klientem č. 1

Pohlaví: *muž*

Věk: *25*

Délka využívání osobní asistence: *Už 7 let*

1. Co si o této službě myslíš?

Že je absolutně skvělá.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Především pomoc při věcech, který sám nedokážu, ale taky zprostředkování kontaktu s okolím.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Je to něco jinýho. Je to pro mě o určitým vztahu s člověkem a záleží mi na tom, aby když s tím člověkem společně komunikujeme a pracujeme, aby nám bylo dobře.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pouze pozitivní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

S různými asistenty. Hlavně teda s lidma, který jsou v mém věku. Většinou jsem spokojenej.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Stejně tak, jako se asistenti liší, liší se i vztahy s nima. Někteří mi víc sednou, jiný ne.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Stalo se mi, že mi asistent nutil stravu. Občas se setkám s lidma, pro který asistování není.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Dozvěděl jsem se hodně věcí. Někdy mě asistent předá zajímavý věci, ale konkrétně si nevzpomenu.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Ano, jsem trpělivější, shovívavější a tolerantnější.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Myslím si, že se klienti s asistenty obohacují navzájem. Každý asistent je specifický. Každý mě obohatí jinak.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistence je prostě bomba věc. Širte asistování mezi ostatní lidi, vždycky to bude potřeba.

Rozhovor s klientem č. 2

Pohlaví: muž

Věk: 44

Délka využívání osobní asistence: 10 let

1. Co si o této službě myslíš?

Je to dobrá věc, i když občas se najdou nějaké mouchy.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Vyplnění volného času, přátelství, pomoc.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Jako přátelství a pomoc. Naše vztahy jsou přátelské, takže to nepovažuju tolik za profesionální službu.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pozitivní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

S hodnými, mladými, usměvavými, pozitivními a občas i s někým nepříjemným.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Vztahy jsou milé, dělají pro nás všechny velkou pomoc. Dost se liší.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Na nic si nevzpomínám.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Někdy určitě ano, hlavně jejich dobrá nálada.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Mé názory jsou pořád stejné.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Mně nejvíc pomáhají asistenti na divadelním klubu, kde mi pomáhají naučit se divadelní roli. Pomáhají mi ji vymýšlet a hrát. Hodně se od nich v tomto učím.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Jsem za naše asistenty moc rád, bez nich bychom nikdy nezvládli to, co potřebujeme.

Rozhovor s klientem č. 3

Pohlaví: muž

Věk: 33

Délka využívání osobní asistence: *Páni, ono je to už 20 let*

1. Co si o této službě myslíš?

Hlavně to, že odvádí dobrou práci, která je potřebná.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Setkávání se s lidmi. To asi především.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Záleží na asistentovi. S někým jdu na pivo, s někým mám jen profesionální vztah. A od toho se odlišuje moje vnímání asistence.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

S asistenty mám zkušenosti různé, ale hlavně pozitivní. Jsem přátelský člověk a rád si s nimi povídám. S koordinátorkami je to složitější, ty s námi totiž tolik nekomunikují.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

S tolika lidmi, že to ani neumím shrnout do jednoho vyjádření. Jsem s nimi spokojený, jsou v pohodě.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

S někým jsem kamarád, s někým mám pouze pracovní vztah. Nikdy si nemůžete sednout s každým.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Nezpomínám si na nic konkrétního.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Jé, spousty věcí.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Asi ani ne, spíš myslím, že já občas změním názor nějakého asistenta.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Naučili mě více se pohybovat ve společnosti a nebát se tolik komunikovat s ostatními. Což pro mě mělo velký význam.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Jsem moc rád, že něco jako osobní asistence existuje. Můžu tak každý den mít bohatý program.

Rozhovor s klientem č. 4

Pohlaví: muž

Věk: 31

Délka využívání osobní asistence: *Já jsem využíval asistenci, když jsem bydlel na Černém mostě v bytě. Ted' mi asistují už 3 měsíce rodiče.*

1. Co si o této službě myslíš?

Tato služba je dobrá.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Asistence pro mě znamená radu a pomoc, jak se rozvíjet, abych měl menší autismus.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Asistenci vnímám jako pomoc se uplatnit v životě. Když jsem za ni platil, tak byla pro mě asistenční službou.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Já mám pozitivní zkušenost s asistenty.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Měl sem hodně asistentů a asistentek. Všichni byli hodní.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Já sem měl vždycky vztahy s asistenty dobré. Lišili se hlavně v tom, že každý měl jiný temperament.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Jedna asistentka vzala na chatu mě i Járu a celý víkend s náma hrála hry.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Dozvěděl sem se, že asistenti jsou hodní.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Nezměnilo se nic.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Naučil jsem se, kolik se platí za asistenci a kolik mě to stojí každý měsíc. A pořád to umím. Význam to pro mě mělo, že sem byl spokojený.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Jsem rád za asistenty, kteří pomáhají.

Rozhovor s klientem č. 5

Pohlaví: muž

Věk: 29

Délka využívání osobní asistence: *Hodně dlouho, asi 8 let*

1. Co si o této službě myslíš?

Jsem spokojený, že asistence je.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Můžu díky ní hrát divadlo a dostat se do stacionáře na Černý most.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Asi ji vnímám tak napůl. Někteří asistenti jsou spíš kamarádi a jiný jsou jen pracovníci, co mi pomůžou.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pozitivní. Pomáhá mi dělat to, co mě baví.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

2x jsem měla negativní zkušenost, ale jinak jsem spokojený, rozumím si s nimi.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Liší se. S někým si povídám celou cestu, s někým vůbec.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Jednou se stalo, že asistent přišel hodně pozdě a neomluvil se, to mě teda dost překvapilo.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Asi ano, ale vůbec si nevzpomenu.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Občas ano. Na divadle máme asistenty, který jsou moc nadšení a mají hezké názory, některé si tím беру k srdci.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Hodně se učím od asistentů v tom, jak jsou pozitivní. Rád se s nima bavím, tančím, směju, zpívám. Díky nim sem víc upovídaněj a víc se směju.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Jsem za asistenci moc rád. Hodně rád jsem za dobrovolníky, kteří mi pomáhají.

Rozhovor s klientem č. 6

Pohlaví: žena

Věk: 33

Délka využívání osobní asistence: Asi 3 roky

1. Co si o této službě myslíš?

Myslím si, že je to potřebná služba.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Hodně. Znamená pro mě velkou pomoc, kdybych se třeba někdy dostala do úzkých.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Vnímám to tak napůl jako profesionální službu a napůl jako procházku s kamarádem. Takové jsou v asistenci vztahy. Přesně někde v půlce.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pozitivní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Převážně s mladými, někteří jsou velmi příjemní, jiní méně. Spokojená jsem ale zatím byla vždycky.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Vztahy mám výborné a vstřícné. Vlastně dost podobné jako s kamarády. Ale vždycky se liší záleží na tom, jak mi kdo sedne.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Asi ne.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Asi nikdy nic speciálního, jen běžné věci. Většinou si povídáme o tom, jak se kdo k asistenci dostal. U někoho je to zajímavější u někoho méně.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Nemyslím si.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Já asi vůbec nevím. Na to si nevzpomínám.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Asistence je výborná věc.

Rozhovor s klientem č. 7

Pohlaví: žena

Věk: 48

Délka využívání osobní asistence: Asi 11 let

1. Co si o této službě myslíš?

Jsou to potřební lidé. Osobně bych bez asistence nemohla existovat.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Znamená to pro mě možnost žít doma a dělat si co chci – v rámci možností samozřejmě.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Je pro mě velkou pomocí, bez které bych neuměla žít. Vzhledem ke všem zdravotním problémům je pro mě asistence vším. Samozřejmě ale vím, že toho nesmím zneužívat.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

To záleží. Každý asistent je jiné povahy. Někdo je hodný, s někým vycházím hůře, ale zkušenosti jsou dobré.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Je to různé. Je ale fakt, že mám raději starší ženy. Především doma na osobní hygienu. To je příjemnější než muži. Kluky mám ale zase raději na volnočasové aktivity. Zvláště v zimě, kdy je manipulace s vozíkem horší.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Jak kdy. To se liší.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Většinou jsem překvapená jen, když se stane něco negativního.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Za ty roky jsem se toho dozvěděla hodně. Je to šance si povídat, o všem.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

Ano. Zvlášť když jsem bydlela s mámou a ta mi do toho křafala. Pak přišli asistenti, kteří mi řekli další informace a já pak změnila názor ohledně samostatného bydlení.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Určitě. To bylo tehdy, když jsem se učila žít sama. Největší pomoc byla ohledně peněz. To mi vůbec nešlo – matematika. A asistenti mě to tehdy naučili a já to od té doby zvládám počítání a zacházení s penězi.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Asistence je pro mě stručně řečeno velkou pomocí. Jinak to říct nejde.

Rozhovor s klientem č. 8

Pohlaví: žena

Věk: 35

Délka využívání osobní asistence: 15 let

1. Co si o této službě myslíš?

Mohla by být lepší, stejně jako každá věc, ale jsem za ni ráda.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Samostatnost.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Jako službu, kterou musím bohužel využívat, abych mohla žít samostatně.

Což mě samozřejmě štve, že nemám soukromí.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Takovou spíš neutrální.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Většinou s mladšíma holkama, které studují. Většinou spokojená jsem.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Spíše profesionální, formální. Ale samozřejmě jak u koho.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Jo rozhodně ano. Negativně i pozitivně. Dost mě překvapilo, když se mi po několikáté stalo, že na začátku se někdo choval jako kamarád, ale postupem času, začal být nepříjemnější a nepříjemnější.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Rozhodně. Ale spíš mě překvapí ty negativní nebo jakoby atypické věci.

9. Změnili se díky asistentům někdy nějak tvé názory?

To určitě ano. Během života se furt učíš a přeučuješ. To je normální a děje se to i během asistování.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Jo, to rozhodně. Předáváme si zkušenosti. Význam to pro mě samozřejmě má a to velký, používám to doted'.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Asi už mě nic nenapadá.

Rozhovor s klientem č. 9

Pohlaví: muž

Věk: 37

Délka využívání osobní asistence: *Od založení Asistence*

1. Co si o této službě myslíš?

Že je pro mě užitečná.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Díky Asistenci jsem si našel praxi a potom i práci ve škole. Taky se díky asistenci dostanu do práce, na nákupy, k lékaři, do divadelního klubu, do sportovního klubu (na bocciu).

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Kromě každodenních služeb mi asistence zajistila i výlety a divadelní klub, takže to tolik jako službu nepovažuji.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Většinou pozitivní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojený?

Většinou jsou příjemní a ochotní mi pomáhat, takže sem spokojený.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Někteří asistenti jsou pro mě i kamarády.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Jednou mi asistentka navrhla, jestli bych nechtěl s ní v létě jet na dovolenou. To mě hodně překvapilo.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Někdy něco určitě ano.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Ano. Díky asistentům jsem se dokonce také osamostatnil (v bydlení).

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Rozhodně ano. Každou chvíli mě někdo nějakým způsobem ovlivňuje.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Nevím, co dál dodat.

Rozhovor s klientem č. 10

Pohlaví: žena

Věk: 26

Délka využívání osobní asistence: 9 let

1. Co si o této službě myslíš?

Je to dobré pro seznámení a získá člověk mnoho zkušeností, jeden od druhého.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Mnoho zkušeností a pozná člověk alespoň spousta nových lidí.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Není to služba, je to spíš možnost, jak poznat nové přátele.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pozitivní i negativní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

S různými lidmi, někteří mi jsou bližší. S těma se setkávám vždy, když mám čas, i mimo asistenci.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Liší se. Každý člověk je jiný.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Rozhodně ano. Ale teď nevymyslím nic přesného.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Spoustu věcí.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Ne, to si nemyslím.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Některé zkušenosti jsme si vzájemně předávali, a to bylo obohacující, což pro mě význam mělo.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistence je něco, co vám může nejen pomoci, ale i obohatit život, třeba tím, že najdete nové kamarády.

Rozhovor s klientem č. 11

Pohlaví: žena

Věk: 24

Délka využívání osobní asistence: 8 let

1. Co si o této službě myslíš?

Využití této služby hodnotím pouze pozitivně.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Znamená to pro mě velkou pomoc při cestování v MHD, atd.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Asistenci vnímám jako hodně potřebnou službu pro lidi s handicapem.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Zkušeností mám za ty roky pozitivní i negativní (těch je méně).

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

Setkávám se s různými asistenty. Jsem s nimi více či méně spokojená.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Asistenti jsou různí, snažím se s nimi vždy vycházet.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Stalo se mi, že mě asistent zapomněl vyzvednout u autobusu. Od té doby se bojím, že tam asistent nebude včas.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

O ničem nevím.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Myslím si, že ani moc ne.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Rozhodně ano, každý den se učíme nové věci od ostatních lidí, hlavně od těch, které vidáme častěji.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Myslím si že by asistenti měli být více proškoleni v obsluze mechanického vozíku (otáčení podpůrných zadních koleček, složení a rozložení mechanického vozíku).

Rozhovor s klientem č. 12

Pohlaví: žena

Věk: 23

Délka využívání osobní asistence: 8 let

1. Co si o této službě myslíš?

Je to pro mě naprosto nenahraditelná pomoc.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Obrovskou pomoc v mém životě.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Určitě i něčím jiným. Vždyť většinu času si strašně krásně popovídám. Některým se i hezky svěřím, protože jsou to pro mě něco víc než přátelé.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Hlavně pozitivní.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

Setkávám se hodně lidma, mám samozřejmě své oblíbence, ale ve své podstatě jsem spokojená se všemi.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Jsou přátelské, vlastně téměř všechny. Já nemám problém s nikým.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Samozřejmě mě někdo někdy něčím překvapil. Například když mi asistentka ráno donesla sama od sebe snídani.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

To určitě ano.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

To úplně nevím. Hodně, ale když jsem řešila otázky vlastního bydlení a oproštění od rodičů, tak mi názory některých lidí dodávali hodně síly.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každý názor, i negativní, je pro mě určitým způsobem ovlivňující.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Asistenti jsou bezvadný lidi, co dokážou pomoci a podpořit. Jen kdyby jich bylo víc, aby se dostalo na všechny lidi, kteří to potřebují.

Rozhovor s klientem č. 13

Pohlaví: muž

Věk: 22

Délka využívání osobní asistence: 7 let

1. Co si o této službě myslíš?

Že je to jedna z lidských tváří solidarity.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Jak jsem už říkal, asistencí se ukazuje určitá lidská solidarita. Kdyby taková solidarita byla ve společnosti stejná, jako v asistenci, žádní postižení by nebyli, protože by to bylo bezvýznamné.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Asistence je spíš taková příjemná varianta, jak naplnit své potřeby a cíle.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Tak vždycky se najdou chyby, ale v podstatě pozitivní. Vždyť přeci dělají dobrovolně něco, pro druhé.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

S asistenty, u kterých je znát, že to nedělají jen pro mě, ale i pro sebe. A to ať to dělá pro peníze, pro zábavu nebo pro sebepoznání.

6. Jak by si popsal své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Vztah je jakousi symbiózou. Každý nese určitou odpovědnost za to, co si ten druhý odnese. Obecně vzato, přátelské.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Rozhodně ano.

8. Dozvěděl ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Samozřejmě, že ano, ale to si nechám pro sebe.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Myslím, že názory jsem měl utvořené už na začátku využívání asistence, ale třeba se v tom asistence taky dost vyjímala.

10. Měl si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každý rozhovor mě něčím obohatí, každý mi něco předá. To je takovou přidanou hodnotou asistence.

11. Je něco, co by si chtěl dodat na závěr?

Asistence je něco, co pomáhá propojovat lidi, které by se v běžném životě nikdy nesečkali.

Rozhovor s klientem č. 14

Pohlaví: žena

Věk: 27

Délka využívání osobní asistence: 10 let

1. Co si o této službě myslíš?

Myslím, že je to velmi důležitá služba, bez které bych se nikdy nemohla osamostatnit.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Velkou a důležitou část mého života

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Chtě nebo nechtě, vždycky to bude služba. Ale služba s výhodami. Je to služba, která vám nejen zajistí pomoc, ale i nové přátele.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Pozitivní i negativní, hodně záleží na tom, jak si s asistentem navzájem sedneme. Také je stěžejní to, že ne každý člověk je na tuto práci stavěný.

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

Se dvěma druhy asistentů. První jsou ti, se kterými si snadno vytvoříte blízký vztah a pak je skupina druhá, s kterou ten vztah vytvořit nejde.

6. Jak by sis popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Přesně jak jsem říkala, jsou dvě skupiny. S jedněmi se vám podaří navázat super profesionální a milý vztah. Pak je ta druhá, kde to tak snadné není. Pak

je ale důležité naučit se balancovat mezi hranicemi toho, co je pro ně únosné.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Zpočátku, když jsem se učila poznávat, jak s asistenty pracovat, abychom spolu vycházeli, tak jsem byla mnohdy překvapená tím, že nedokážou splnit má očekávání. Ted' už ale vím, co a jak a uvědomuju si, že každý je jiný a každý tedy potřebuje jiný přístup.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

No jéje, vždycky se něco najde.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Snad jen všeobecně ten, že mezi asistencí a jinými službami je velký rozdíl, protože s asistenty vzniká úplně jiný vztah.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Každý asistent vám předává kus sebe, už tím, že je na konkrétním místě kvůli vám. A to vás leckdy obohatí chtě nebo nechtě.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Váším si každého člověka, který se rozhodně této práci věnovat. Díky za to moc, protože jen díky tomu, jsem tam, kde jsem.

Rozhovor s klientem č. 15

Pohlaví: žena

Věk: 31

Délka využívání osobní asistence: 15 let

1. Co si o této službě myslíš?

Je to báječná a duchaplná záležitost.

2. Co pro tebe asistence znamená?

Splněný sen. Vysvětlím to. Dřív se o mně starala maminka, ale dospěla sem a chtěla sem žít sama. Studovat, pracovat, bavit se. A to všechno teď díky asistenci mám.

3. Jak osobní asistenci vnímáš? Je to pro tebe jen služba, za kterou si platíš nebo je to pro tebe i něčím jiným?

Je to něco, co ani nejde popsat.

4. Jaké máš s osobní asistencí zkušenosti? Pozitivní, negativní či jiné?

Maximálně pozitivní

5. S jakými asistenty se setkáváš? (není myšleno konkrétní osoby) Jsi s nimi spokojená?

Většinou s mladými studentkami, nespoutanými a nápaditými.

6. Jak by si popsala své vztahy s asistenty? Jsou vždy stejné nebo se liší?

Vztah jsou různé. Jedny blízké, druhé vzdálenější. Jsem optimistický člověk, takže mám dobré vztahy se všemi.

7. Stalo se ti někdy, že tě asistent něčím překvapil?

Každý den jsem překvapená. Někdy mě nadchne, jak moc odhodlaní někteří lidi jsou. Jsem ráda, že se mnou dokážou podniknout tolik bláznivých nápadů.

8. Dozvěděla ses někdy během asistence něco, co tě zaujalo?

Dozvěděla jsem se, že během asistence jde prožít tolik záživných věcí a poznatků, že to dokáže změnit život.

9. Změnili se díky asistentům nějak tvé názory?

Občas mě někdo řekne věc, která později může ovlivnit mé rozhodnutí.

10. Měla si někdy pocit, že by tě asistent něčím obohatil, poznamenal či ovlivnil? Jak? Mělo to pro tebe nějaký význam?

Během asistence si toho povíme tolik, že se kolikrát dozvídám spoustu zajímavých věcí. Přineslo mi to už tolik, že to ani neumím popsat.

11. Je něco, co by si chtěla dodat na závěr?

Myslím, že každý, kdo začne asistovat, dostane velkou schopnost a to tu, že začne lépe rozumět sám sobě.